

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ 1' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961 | ΑΡΙΘ. 2

ΤΟ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΟΙ

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΦΗΒΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Τὸ ποιμαντικὸν ἔργον, διὰ τὰ βοηθήσῃ τοὺς ἐφήβους νὰ προαχθοῦν εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴν, πρέπει νὰ ἀνταποκρίνεται ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον εἰς τὰς θεμελιώδεις ψυχολογικὰς ἀνάγκας τῶν ἐφήβων, ὅπως αὐταὶ παρουσιάζονται ὑπὸ τῆς *Ψυχολογίας τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας*, τὴν ὁποίαν ὁπωσδήποτε πρέπει νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν τοῦ εὐσυνείδητος πειμῆν τῆς Ἐκκλησίας. Μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οὗτος θὰ βοηθήσῃ τοὺς νέους νὰ κατανοήσουν τὴν ὀρθὴν γραμμὴν πλεύσεώς των καὶ νὰ ἔχουν ὑπ' ὄψιν τοὺς ὑφάλους, τοὺς σκοπέλους καὶ τὰ ναυροπέδια, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ παρακάμψουν.

Πᾶς νέος, τυγχάνων τῆς ποιμαντικῆς φροντίδος, πρέπει νὰ καθοδηγηθῆ νὰ εἶναι ἔτοιμος νὰ ἀντιμετωπίσῃ θαρραλέως καὶ ἀποφασιστικῶς τοὺς κινδύνους, οἱ ὁποῖοι δημιουργοῦνται δι' αὐτὸν κατὰ τὴν κρίσιμον ἡλικίαν του. Πρὸς τοῦτο ἔχει ἀνάγκην *ἀττογνωσίας*, διότι οἱ κίνδυνοι αὗτοι συνδέονται ἀμεσώτατα μὲ τὴν κρίσιν τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας. «Ἡ ἐφηβικὴ ἡλικία εἶναι ὁ πλέον κρίσιμος σταθμὸς εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ νέος, ποὺ θὰ ἠμπορέσῃ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν κρίσιμον αὐτὴν καμπήν, εὐκόλα θὰ κτίσῃ τὸ οἰκοδόμημα τῆς ζωῆς του εἰς ἀδιάσειστα καὶ ἀντισεισμικὰ θεμέλια». Λοιπὸν ὁ νέος θὰ προσανατολίσῃ καλύτερον τὴν ζωὴν του, ἐὰν γνωρίζῃ τὰς ἐμφωλευούσας ἐντὸς αὐτοῦ τάσεις καὶ δυνάμεις, ὡς καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν συνδεομένους κινδύνους, τοὺς ὁποίους οὗτος διατρέχει.

Τι διδάσκει λοιπὸν περὶ τῆς προσωπικότητος τῶν ἐφήβων ἡ ψυχολογία τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας;

α') Ὁ κίνδυνος τῆς θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας καὶ τῆς ἀρνήσεως τῆς πίστεως. Κατὰ τὸν μεταβατικὸν αὐτὸν σταθμὸν καὶ τὴν καμπὴν αὐτὴν τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἡ σωματικὴ ἀνάπτυξις προχωρεῖ ἀλματωδῶς. Παραλλήλως ἐκκολάπτονται ὅλα τὰ δυναμικὰ σπέρματα τῆς ψυχῆς. Μὲ τὴν αἰφνίδιον ἄρθησιν καὶ ἀφύπνισιν τῆς προσωπικότητος τῶν νέων ἐγκαινιάζεται εἰς αὐτοὺς μία νέα ζωή.

Ἡ διάνοια ἀποκτᾷ νέους ὁρίζοντας. Ἀφυπνίζεται ἡ ὁρμὴ πρὸς τὴν γνῶσιν. Ὁ νέος προσπαθεῖ νὰ εὕρῃ τὰ νήματα τῆς ζωῆς, μὲ τὴν βοήθειαν τῶν ὁποίων θὰ βαδίσῃ διὰ τοῦ λαβυρίνθου τῆς πραγματικότητος. Ἀναπτύσσεται εἰς αὐτὸν ἡ κριτικὴ δύναμις, ἡ ὁποία εἶναι δυνατὸν νὰ ὀδηγήσῃ εἰς χαλάρωσιν τῆς πνευματικῆς του ἐξαρτήσεως ἀπὸ τὰς ἀθεντίας τοῦ παρελθόντος, ἕνεκα τῆς ὁρμῆς πρὸς ἀνεξαρτησίαν, αὐτοκαθορισμὸν, αὐτοδιαμόρφωσιν καὶ αὐτοκυβέρνησιν. Ἡ ὁρμὴ αὕτη, ἐὰν δὲν χαλιναγωγηθῇ ἐντὸς τῶν προεπόντων ὁρίων, δημιουργεῖ τὸν κίνδυνον τῆς ἀναπτύξεως τῆς ὑπεροψίας, τῆς αὐτοπεποιθήσεως, τῆς κομπορρημοσύνης, τοῦ ὑπερκριτικοῦ καὶ σκεπτικιστικοῦ πνεύματος, πὸν κρίνει ὅλα καὶ ἀμφιβάλλει δι' ὅλα, τῆς ῥιζοσπαστικῆς καὶ εἰκονοκλαστικῆς ὁρμῆς, τοῦ πνεύματος τῆς ἀποστασίας, τὸ ὁποῖον ζητεῖ αὐτοτέλειαν καὶ χειραφεσίαν ἀπὸ τὰς παραδεδεγμένας ἀξίας καὶ ιδέας τῶν προγενεστέρων γενεῶν, τῶν ἀνωτέρων, τῶν γονέων, τῶν διδασκάλων. Ἐὰν μέχρι τοῦδε τὰ ἡρία εὐρίσκοντο κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς χεῖρας τῶν γονέων καὶ διδασκάλων, τώρα μεταβιβάζονται πλέον εἰς τὸν νέον. Ἐπὶ ἐν διάστημα δύνανται ἀκόμη οἱ μεγαλύτεροι νὰ ἴστανται ὡς σύμβουλοι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ δίφρου, πλησίον τοῦ ἡνιόχου, ἀλλ' ὄχι ἐπὶ πολὺν χρόνον. Ὁ νέος κατ' αὐτὴν τὴν ἡλικίαν παρουσιάζει ζωηρὰς τάσεις διὰ μεταρροθμίσεις, διὰ πνευματικὰς ἐπαναστάσεις, δι' ἀναθεώρησιν τῶν ιδεῶν, ὡς καὶ ἀποπειράς συγκροτήσεως ἰδικῆς του κοσμοθεωρίας.

Μία τοιαύτη λοιπὸν κριτικὴ τάσις τῶν νέων ἀπέναντι τῶν παραδεδεγμένων ἀξιῶν καὶ ιδεῶν εἶναι φυσικὸν νὰ ἔχῃ ἀναλόγους

ἐκδηλώσεις καὶ εἰς τὴν μεταφυσικὴν καὶ θρησκευτικὴν σφαῖραν. Τώρα ἀρχίζουν αἱ μεταφυσικαὶ ἀνησυχίαι, τὰ ἐρωτηματικά, αἱ ἀπορίαι, αἱ ἀντιρρήσεις. Αὐτό, διὰ τοὺς γνωρίζοντας τὴν νεανικὴν ψυχὴν, δὲν εἶναι ἀνησυχητικόν. Εἶναι μία φυσιολογικὴ ἐκδήλωσις αὐτῆς. «Τί φυσικότερον νὰ θέλῃ ὁ νέος νὰ ἀποσαφηνίσῃ καὶ σταθεροποιήσῃ τὰς θρησκευτικὰς του πεποιθήσεις, τὰς ὁποίας παρέλαβεν ἀπὸ τοὺς γονεῖς του καὶ ἐδιδάχθη εἰς τὸ σχολεῖον;». Ἄλλ' εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἀκριβῶς δημιουργεῖται εἷς μέγας κίνδυνος διὰ τοὺς νέους. Ὅταν οὗτοι, κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην ἡλικίαν, χειραγωγηθοῦν ἀπὸ ἀνθρώπους, ἀρνούμενους τὴν πίστιν, ἢ ἀπὸ βιβλία ἀντιχριστιανικοῦ καὶ ὑλιστικοῦ περιεχομένου, εἶναι δυνατόν νὰ κλονισθοῦν εἰς τὴν πίστιν καὶ νὰ ὀδηγηθοῦν εἰς κατάστασιν πλήρους ἀδιαφορίας ἢ εἰς ῥῆξιν πρὸς τὸν Χριστιανισμόν καὶ τὴν δημιουργίαν μιᾶς ἀναιμικῆς προσωπικῆς θρησκευτικότητος.

β') Ὁ κίνδυνος τῆς ἀσταθείας. Ἄλλος κίνδυνος ἔπειτα διὰ τοὺς ἐφήβους δημιουργεῖται ἐκ τοῦ ὅτι οὗτοι παρουσιάζουν μεγάλην ἀστάθειαν εἰς τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς των. Αἱ ἀντιθέσεις ἐντὸς τῆς ψυχῆς των πολλαπλασιάζονται. Ἄλλοτε ὁ νέος εἶναι τολμηρὸς καὶ ἄλλοτε δειλός, ἄλλοτε παρουσιάζει ἀγγελικὴν πνευματικότητα καὶ ἄλλοτε ἔχει ὑλιστικὴν ζωὴν. Συχνάκις παρουσιάζει κωκλικὰς φάσεις μεταξὺ εὐθυμίας καὶ μελαγχολίας, αἰσιοδοξίας καὶ ἀπαισιοδοξίας. «Σήμερον ἐνθουσιάζεται ὑπὲρ αὐτῆς τῆς ιδέας καὶ μετ' ὀλίγον παρουσιάζεται θερμὸς θιασώτης ἐντελῶς ἀντιθέτου ιδέας. Τώρα φαίνεται ἡρεμος, γαλήνιος, πειθαρχικός, εἰς ἄλλην δὲ περιπτώσειν θυμώδης, ὀργίλος, ἀτίθασσος, ἀντιμέτωπος εἰς πάντας». Ταῦτα ἔχων ὑπ' ὄψιν τοῦ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ἔλεγε χαρακτηριστικῶς: «Χαλεπὸν ἢ νεότης, ὅτι ἐδρίπιστον, εὐεξ-απάτητον, εὐόλισθον καὶ σφοδρότερον δεῖται τοῦ χαλινουῦ». Δι' αὐτό, ὡς λέγει ὁ ἐπιφανὴς Ἀμερικανὸς ψυχολόγος καὶ παιδαγωγὸς Στάνλι Χάλλ (Stanley Hall), ἐν τῷ γνωστῷ διτόμῳ αὐτοῦ ἔργῳ «Ἐφηβικὴ ἡλικία», αἱ στατιστικαὶ ἀποδεικνύουν, ὅτι ἡ νεανικὴ ἡλικία ἀτυχῶς εἶναι ἡ ἡλικία, καθ' ἣν εἶναι δυνατόν νὰ ἐμφυτευθῇ εἰς τὴν ψυχὴν τὸ ἔγκλημα καὶ νὰ ἐμφανισθοῦν τὰ πρῶτα στάδια τῆς ἐγκληματικότητος. Ὡστε ὁ δεῦτερος σοβαρὸς

κίνδυνος, τὸν ὁποῖον ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ ὁ νέος, ἐκπηγάξει ἀπὸ τὴν ἀστάθειαν τῆς νεανικῆς προσωπικότητος. Ἐὰν δὲν φροντίσῃ νὰ ἀποκτήσῃ ἰσχυρὰν καὶ σταθερὰν βούλησιν, ἔχουσιν σταθερὸν προσανατολισμὸν, κινδύνει νὰ παρασυσρῆθῃ ἀπὸ τὰς σειρῆνας καὶ τὰ ἀπατηλὰ ἄσματα τῆς συγχρόνου κοινωνίας, τῆς ὁποίας ἡ «βιτρίνα», «πὸν ἔλκνει τὴν προσοχὴν καὶ τὴν φαντασίαν τῶν νέων, εἶναι γεμάτη ἀπὸ καμουφλαρισμένας καὶ ἔλκυστικὰς κατωτερότητας».

γ') Ὁ κίνδυνος τῆς ἀπολυτοποιήσεως κατωτέρων ἰδανικῶν. Ἀλλὰ καὶ κάτι ἄλλο πρέπει ἀκόμη νὰ προσέξῃ ὁ ἔφηβος, ὁ ὁποῖος ἔχει αὐτογνωσίαν. Ἡ ψυχολογία τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας πιστοποιεῖ, ὅτι ὁ νέος, παρὰ τὰς ἀσυνεπείας καὶ πολυποικίλους ἐκφάνσεις τῆς πολυπλεύρου προσωπικότητός του, ἔχει τάσιν πρὸς ἐνοποίησην τῆς φοβιζούσης πολυμορφίας, πρὸς ἀναζήτησιν ἐνὸς ἀπολύτου ἰδανικοῦ, πὸν θὰ ἐνοποιήσῃ καὶ θὰ κατευθύνῃ ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς του. Ὁ νέος ζητεῖ νὰ ἀνακαλύψῃ ἓν ἰδεῶδες καὶ μίαν ἀξίαν, ἡ ὁποία θὰ εὐρίσκειται ὑπεράνω ὅλων τῶν ἄλλων ἰδανικῶν καὶ ἀξιῶν. Ἀφιεροῦται ὀλοφύχως εἰς τὴν ὑπεραξίαν ταύτην καὶ πρὸς χάριν αὐτῆς εἶναι καὶ ἔτοιμος νὰ θυσιασθῇ. Ὅταν οἱ νέοι ἀφιερώσουν τὴν ζωὴν των εἰς ἓν ἰδανικόν, εἰς τὸ ὁποῖον ὑποτάσσουν ὅλα τὰ ἄλλα, γίνονται ἀπόλυτοι, ἐνθερμοὶ καὶ ἐνθουσιώδεις στρατιῶται τοῦ ἰδανικοῦ αὐτοῦ, πολλάκις ῥιζοσπαστικοί. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει «γινώσκουν μόνον τὴν εὐθείαν καὶ τὴν κάθετον γραμμὴν, ἀγνοοῦν δὲ τελείως τὴν τεθλασμένην καὶ τὴν καμπύλην καὶ ἐπιζητοῦν πάντοτε τὸ ἀπόλυτον, οὐχὶ δὲ τὸ σχετικόν. Εἶναι ἀνίκανοι εἰς προσαρμογὴν, εἶναι ἀνεπιτήδευτοι εἰς συμβιβασμούς». Τοιοτοτρόπως ἐξηγεῖται, διατὶ τόσοι νέοι μὲ φανατισμὸν ἀκολουθοῦν ἐσφαλμένην πορείαν διατὶ ἐμπλέκονται εἰς τὰ καταστρεπτικὰ δίκτυα τοῦ κομμουνισμοῦ ἢ ἄλλων βλαβερῶν δογμάτων, τὰ ὁποῖα ὡς μία ὑπεραξία αἰχμαλωτίζουν ὀλόκληρον τὴν ὑπαρξίν αὐτῶν καὶ ὑποτάσσουν τὰς πλεονεργεῖς ἐκ τῶν ψυχικῶν δυνάμεων των. Ὡστε ὁ τρίτος σοβαρὸς κίνδυνος, τὸν ὁποῖον ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ ὁ νέος, εἶναι ὁ κίνδυνος τῆς ἀπολυτοποιήσεως ἐνὸς κατωτέρου ἰδεώδους καὶ τῆς εἰς αὐτὸ

καταστρεπτικῆς ὑποταγῆς πασῶν τῶν ἀνωτέρων δυνάμεων τῆς ψυχῆς του. Ὁ νέος, ὅστις θέλει νὰ εὕρη τὸν ὀρθὸν προσανατολισμὸν τῆς ζωῆς, πρέπει νὰ μὴ ὑποταγῇ εἰς διδασκαλίας ἢ ἀνθρώπους, οἵτινες «ἐλευθερίαν ἐπαγγέλλονται, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς» (Β' Πέτρ. β', 19), ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶναι πνευματικῶς ἐλεύθερος, ὥστε ἀπροκαταλήπτως καὶ ἀντικειμενικῶς νὰ ἀκολουθήσῃ πράγματι τὸ ἄριστον ἰδεῶδες, τὸ ὁποῖον θὰ γίνῃ ἢ μορφοποιῆς ἀρχή, ὁ ἐνοποῖὸς παράγων καὶ ὁ κανονιστικὸς νόμος τῆς ψυχικῆς ἐξελίξεως, ὅστις θὰ κατευθύνῃ καὶ θὰ κινητοποιῇ πρὸς ἓνα ἀνώτερον σκοπὸν πάσας τὰς ἐκλεκτὰς πτυχὰς καὶ ἐκφάνσεις τῆς νεανικῆς ψυχῆς.

*

Αὐτοὶ λοιπὸν εἶναι οἱ σπονδαιότεροι κίνδυνοι, τοὺς ὁποίους ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ ὁ νέος καὶ τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ ἐπισημάνῃ εἰς αὐτὸν ὁ καλὸς ποιμὴν. Πρέπει ὁ νέος νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ἡ ἀντιμετώπισις αὐτῆ θὰ εἶναι νικηφόρος καὶ ἱκανοποιητικὴ μόνον πλησίον τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ αἰώνιος ὁδηγὸς τῆς νεότητος. Αὐτὸς μόνον διεκήρυξεν: «Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ» (Ἰω. ιδ', 6).

α') Ἰκανοποιήσεις τῆς θρησκευτικῆς νοσταλγίας τῶν νέων. Ὁ Σωτὴρ, ἐν πρώτοις, ἀποκαλύπτει εἰς τοὺς νέους τὴν ἀπόλυτον θρησκευτικὴν ἀλήθειαν, ἡ ὁποία ἀνταποκρίνεται εἰς τοὺς βαθυτέρους πόθους τῆς νεανικῆς ζωῆς. Ὡς διδάσκει πάλιν ἡ ψυχολογία τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας, ἡ ἡλικία αὐτῆ δὲν εἶναι μόνον ἡ ἡλικία τῶν ἀμφιβολιῶν καὶ τῆς ἀποστασίας, ἀλλὰ παραλλήλως εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν ἡλικία τῆς θρησκευτικῆς ἀφυπνίσεως καὶ τῆς «ἐπιστροφῆς», διὰ τῆς ὁποίας ὁ νέος ἀνακαλύπτει τὴν ὑπερτάτην ἀξίαν, τὴν κατ' ἐξοχὴν ἐνοποῖὸν ἀρχὴν καὶ ἀποκτᾷ ἀληθῶς αὐτόνομον καὶ ἐλευθέραν προσωπικότητα, συναίσθημα ἀναγεννήσεως καὶ συνείδησιν τῆς νέας ἐν Χριστῷ ζωῆς, τῆς «καινῆς κτίσεως». Τὸ γεγονός τοῦτο πιστοποιεῖται ἀπὸ μακροχρονίους ἐρεῦνας Ἀμερικανῶν καὶ Εὐρωπαϊῶν ψυχολόγων καὶ παιδαγωγῶν. Ἐκ τῶν ἐρευνῶν καὶ στατιστικῶν διαπιστοῦται, ὅτι αἱ περισσό-

τεραι θρησκευτικαὶ ἀφυπνίσεις καὶ «ἐπιστροφαὶ» γίνονται περὶ τὸ 16ον ἔτος τῆς ἡλικίας. Ὡς λέγει ὁ Stanley Hall, «ἡ θρησκεία πρὸ αὐτῆς τῆς ἡλικίας εἶναι διὰ τοὺς νέους μᾶλλον εἰς τύπος. Τώρα γίνεται ἐνσυνείδητος. Τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα ἀναπτύσσεται φυσικῶς, ὡς ἀνατέλλει ὁ ἥλιος». Ἀληθῶς ὁ κάλυξ τῆς νεανικῆς ψυχῆς ἀνοίγει τὰ πέταλά του, ἵνα δεχθῶν ταῦτα τὴν θαλπωρὴν τοῦ ἡλίου τῆς Θρησκείας. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συμβῇ ἄλλως. Ἐφ' ὅσον ἡ θρησκευτικὴ ἀξία εἶναι συνυφασμένη μὲ τὰ μυχαίτατα βάθη τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ ἀποτελεῖ τὴν ῥίζαν αὐτῆς, εἶναι φυσικὸν κατὰ τὴν ἡλικίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνθίξει ἡ ἀνθρωπίνη προσωπικότης, νὰ αὐξάνεται καὶ ἡ θρησκευτικὴ νοσταλγία τῆς ψυχῆς. Αὕτη ἱκανοποιεῖται κατὰ τὸν ἰδεωδέστερον τρόπον μόνον πλησίον τοῦ Χριστοῦ, ὅστις κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς θρησκευτικῆς ἐπιστήμης μᾶς ἀπεκάλυψε τὴν ἀπόλυτον Θρησκείαν, ἐντὸς τῆς ὁποίας ὑπάρχει «ἡ γνησία, ἡ ἀκεραία, ἡ πλήρης καὶ ἡ ἀπόλυτος ἀλήθεια ἀπέναντι τῆς φαινομενικῆς, κλασματικῆς, ἀτελοῦς, μετὰ πλανῶν συνυφασμένης καὶ ἄρα σχετικῆς ἀληθείας τῶν λοιπῶν θρησκευτῶν». Οὕτω πλησίον τοῦ Χριστοῦ, ὅταν ὁ νέος μὲ εἰλικρίνειαν ἀναζητήσῃ νὰ τὸν γνωρίσῃ καὶ τὸν ἀκολουθήσῃ καὶ ὅταν οὗτος ζητήσῃ τὴν λύσιν τῶν ἀποριῶν του εἰς πεφωτισμένους ὁδηγούς καὶ εἰς ἐκλεκτὰ βιβλία, δίδεται ἱκανοποιητικὴ ἀπάντησις εἰς τὰς ἀπορίας του ταύτας· εἶναι ἀπολύτως φυσιολογικὴ ἡ ψυχικὴ ἐξέλιξις του· ἀναμοχλεύονται τὰ ἔσχατα ὄντολογικὰ βάθη τῆς ὑπάρξεως τοῦ νέου· ἐκκολάπτεται ὁ ἐσώτατος πυρῆν τῆς νεανικῆς προσωπικότητος· ἀναζωπυροῦνται πάντες οἱ ἔμφυτοι, μυχαίτατοι καὶ εὐγενεῖς ἀξιολογικοὶ πόθοι τῆς ψυχῆς τοῦ ἐφήβου καὶ τοιοῦτοτρόπως ἡ καθ' ὅλου ἐξέλιξις του εἶναι φυσιολογικὴ.

β') Καταπολέμησις τῆς ἀσταθείας καὶ ἰσχυροποιήσις τῆς βουλήσεως. Ὡς εἶναι φανερόν, ἡ ζωῶσα σύνδεσις τοῦ νέου μὲ τὸν Χριστὸν σημαίνει αὐτομάτως ἐκμηδένισιν καὶ τῶν δύο ἄλλων κινδύνων, οἱ ὁποῖοι, ὡς εἴπομεν, τὸν ἀπειλοῦν. Τοῦτο κατ' ἐξοχὴν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαιρας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας.

Τὰ πανίσχυρα ὄπλα τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν, τῆς ὑγιοῦς ἀσκήσεως, τῆς προσευχῆς, τῆς ἀνανήψεως, τῆς μετανοίας, τῆς Θ. Κοινωνίας εἶναι δυνατόν νὰ κάμουν πανίσχυρον καὶ ἀπολύτως σταθερὰν τὴν βούλησιν τοῦ νέου. Ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας ἡ θέλησις τοῦ νέου ἰσχυροποιεῖται, διότι ὀδηγεῖται εἰς συνεργασίαν μὲ τὴν Θεῖαν Χάριν, ἡ ὁποία, ὡς προσφυνῶς ἔχει λεχθῆ, εἶναι τρόπον τινὰ «ἡ οὐρανία ἀκτίς, ἡ ἀπὸ τοῦ μεγάλου Ἑλλίου προσπίπτουσα ἐπὶ τοῦ... ἄνθους, εἰς τρόπον, ὥστε τὸ ἄνθος διανοίγει τὰ πέταλα καὶ ἀνορθοῦται μωρόεν καὶ καλλίφυλλον. Εἶναι ἡ ἰκμάς, ἡ ἀπὸ θεϊκῆς ὀρίξης ἀνερχομένη ἀπὸ τὸν ἀτροφικὸν κλάδον καὶ ποιοῦσα αὐτὸν χλοερὸν καὶ καρποβριθῆ. Εἶναι ὁ χυμὸς καὶ ἡ πιότης τῆς καλλιελίου, ἐγκεντριζομένης εἰς τὴν ἀγριέλαιον, ἵνα ἐξευγενισθῆ ἡ δευτέρα μὲ τὴν εὐγένειαν τῆς πρώτης». Ὁ Χριστὸς δημιουργεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ νέου τὸν ἀπαραμίλλον ἐκεῖνον δυναμισμόν, διὰ τοῦ ὁποίου ὑπερνικᾶται ἡ κρίσις τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας. Τοιοῦτοτρόπως ὁ νέος μὲ σύμμαχον τὸν Χριστὸν σχίζει τὸ πυκνὸν δίκτυον καὶ πλέγμα τῶν κακῶν ἐνστικτωδῶν ὁπῶν, προδιαθέσεων, συνηθειῶν καὶ παθῶν· ἐκμηδενίζει τὸν δυναμισμόν τῆς ἐσωτερικῆς πέμπτης φάλαγγος, ἡ ὁποία δημιουργεῖ τὴν ἀστάθειαν καὶ παραλύει τὸ ἀγωνιστικὸν νεῦρον τῆς βουλήσεως· ἀπομακρύνεται ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐλάσσοнос καὶ ἡσσοнос προσπαθείας καί, τὸ σπουδαιότερον, ἐκτὸς τῶν ὑπαρχουσῶν πραγματικότητων, ἐκκολλάπτει ἐντὸς τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ ἕν πληθὸς νέων δυνατοτήτων. Ἐντὸς τῆς ψυχῆς του θραύονται βαρεῖαι ἀλύσεις, θρυμματίζονται μακροχρόνια τυραννικὰ δεσμὰ καὶ ὑπεράνω τοῦ κόσμου τῆς βιολογικῆς καὶ ψυχολογικῆς νομοτελείας καὶ ἀναγκαιότητος ἐκσπᾶ καὶ ἀναπηδᾷ ὁ κόσμος τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας.

γ') «Τὰ πάντα καὶ ἐν πασι Χριστός». Ὡστε ὁ νέος πλησίον τοῦ Χριστοῦ ἀποκτᾷ τὴν ἀληθῆ πνευματικὴν ἐλευθερίαν. Ἀληθῶς ἐλεύθερος δὲν εἶναι ὁ ὁμοιάζων πρὸς τὸν σκόληκα, παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι οὗτος κινεῖται οἷον εἰ ἐλεύθερος πρὸς πάσας τὰς κατεθύνσεις, πλὴν ὅμως ἐντὸς τοῦ βορβόρου, ἀλλ' ὁ ὁμοιάζων πρὸς τὸν ἀετόν, ὅστις δύναται νὰ φθάσῃ καὶ εἰς αἰθέρια ὕψη. Ἡ ἐσωτερικὴ αὐτῆ ἐλευθερία βοηθεῖ τὸν Χριστιανὸν νέον νὰ ἱκανο-

ΑΔΕΛΦΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀγαπητέ μου ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς συλλειτουργοὺς μας πέφτουν καὶ στὸ ἐξῆς ἄτοπο καὶ κανονικῶς κολάσιμον. Μόλις ἀρχίσῃ τὸ «ὄρθοι μεταλαβόντες...» ἀφίνουν τὸν ἕνα Λειτουργὸν νὰ ὀλοκληρώσῃ μέχρι τοῦ «Δι' εὐχῶν» τὴν ἀκολουθίαν τῆς Θείας Λειτουργίας, καὶ αὐτοὶ ἀποβάλλουν τὰ ἄμφιά των βιαστικὰ -βιαστικὰ καί, ἢ τὸ στρώνουν στὴν ψιλοκουβέντα, μὲ ἐκείνους ποὺ βρίσκονται στὸ Ἱερὸ ἢ φεύγουν. Ἡκούσθη μάλιστα ἀπὸ κάποιον: «Ἐγὼ δὲν χρειάζομαι τώρα. Τελείωσε σὺ παπα-Γιώργη! Φεύγω». Τί συμβαίνει μ' αὐτοὺς τάχα; Εἶναι καπνισταὶ καὶ δὲν ἀντέχουν ἄλλο στὴ στέρησι τῆς νικοτίνης; Εἶναι καλεσμένοι σὲ καμμιά ἄλλη ἱεροπραξία καὶ βλέποντας πῶς ἡ ὥρα πέρασε καὶ φθάνουν στὸ σημεῖον νὰ διακόπτουν τὴν ἀκολουθία καὶ τὴν ἀτομικὴ τους προσευχή, γιὰ νὰ προφθάσουν μῆπως χάσουν τὰ «τυχερά;» "Ὅ,τι καὶ νὰ συμβαίνει, ἢ πράξεις αὐτὴ εἶναι ἀξιοκατάκριτος. Φανεράνει ἄνθρωπο, ποὺ ἀγνοεῖ ποῦ βρίσκεται, ποῖα εἶναι ἡ θέσι του ὡς Λειτουργοῦ πρὸ τῆς Ἀγίας Τραπέζης, ἀλλὰ καὶ τὰς συνεπειὰς αὐτοῦ τοῦ σκανδάλου. Καὶ εἶναι θλιβερὸ τὸ θέαμα αὐτὸ νὰ παρατηρῆται μέσα στὸ Ναὸ μπροστὰ

ποιήσῃ κατὰ τὸν ἰδεωδέστερον τρόπον τὴν ἔμφυτον τάσιν τῆς νεανικῆς ψυχῆς περὶ ἀνακαλύψεως ἐνὸς ἀπολύτου ἰδανικοῦ καὶ τῆς ὑπεραξίας ἐκείνης, ἡ ὁποία θὰ διαποτίσῃ, θὰ κατευθύνῃ καὶ θὰ συναναπτύξῃ πάσας τὰς ἄλλας ἀξίας τῆς ζωῆς. Ἡ ὑπεραξία αὐτὴ εἶναι ὁ Χριστός. Αὐτὸς καὶ μόνον δημιουργεῖ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ νέου ἱεραρχικὴν τάξιν καὶ ἀρμονικὴν ὁλότητα, ἐντὸς τῆς ὁποίας ὅλα τὰ ἰδανικὰ (λ.χ. ἐπιστημονικά, καλλιτεχνικά, κοινωνικά, ἠθικά καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ υλικά) δὲν περιφρονοῦνται, ἀλλ' υἰοθετοῦνται καὶ ὑποτάσσονται ὑπὸ μίαν θεμελιώδη κατευθύνσιν καὶ ὑπὸ ἓν σύνθημα: «Τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός» (Κολοσ. γ', 11). Τοιοῦτοτρόπως ἐν τῇ ζωῇ τῶν Χριστιανῶν νέων αἰχμαλωτίζεται «πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοήν» τοῦ Χριστοῦ» (Β' Κορ. ι', 5), εἰς τρόπον, ὥστε οἱ αὐτοὶ ἀποβαίνουν «καινὴ κτίσις», περιπατοῦν «ἐν καινότητι ζωῆς» (Γαλ. ζ', 15· Ρωμ. ζ', 4) καὶ γίνονται ὀλοκληρωμένα προσωπικότητες καὶ οἰκοδόμοι ἀληθοῦς πολιτισμοῦ.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

στά μάτια τοῦ κόσμου, πού ἀπό μέσα του καί ἀπ' ἔξω του λέγει
«ὁ παπᾶς δὲν πιστεύει τίποτε. Δὲν ἔχει τίποτε τὸ ἱερὸ μέσα του.
Εἶναι ἓνας ἐπαγγελματίας κακῆς ἐπιστήμης. Δὲν τὸν εἶδες; Δὲν
χρειαζόμαί ἐγὼ τώρα! Πέσ' τα σὺ τὰ ὑπόλοιπα Παπα-Γιώργη!...»
Εἶναι φοβερὸ καὶ νὰ σκεφθῆ κανεὶς ἀδελφέ τὸ σκόρπισμα τοῦ
μουαλοῦ μας κατὰ τὴν ὥρα ἰδίᾳ τῆς Θείας Λειτουργίας στὰ κο-
σμικά, οἰαδήποτε καὶ ἂν εἶναι. Πῶς ἐμεῖς ἔχουμε ἀπαιτήσεις ἀπὸ
τὸ λαὸ μας νὰ παραμένῃ ὄρθιος μάλιστα τόσες ὥρες στὸ Ναὸ μέ-
χρι τῆς ἀπολύσεως καὶ τοῦ ἀντιδώρου, καὶ ἡ ἀφεντιά μας εἶναι
ἀπληλαγμένη τῆς εὐθύνης νὰ βρισκεται σὲ συνέπεια κατὰ τοὺς
κανόνας καὶ τὴν τάξι τῆς Ἐκκλησίας; Ἐσὺ ἀδελφέ, ὅποιος κι'
ἂν εἶσαι δὲν εἶσαι δεμένος κοντὰ στὴν Ἁγία Τράπεζα ὡς συλλει-
τουργὸς τοῦ Ἱερέως ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ σου; Γι' αὐτὴ τὴν
ἀπρέπεια, πού ἐγγίζει τὰ ὄρια τῆς ἀσεβείας, δὲν ἐλέγχῃσαι καθό-
λου; Τοῦ μᾶ κανεὶς νὰ πιστεύῃ πῶς τὸ φαινόμενον αὐτὸ μπορεῖ
νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς γέννημα ἀπιστίας καὶ παρατηρεῖται σὲ σένα
τὸν Λειτουργὸ μέσα στὸ Ἱερὸ Βῆμα λὲς καὶ ὁ Σατανᾶς νὰ σὲ κεν-
τῆ γιὰ νὰ ἀνακατώσῃ τὰ σπλάγχχνα τῶν ἐκκλησιαζομένων. Γιατί
τὸ κάνεις; Νὰ φύγῃς γιατί σ' ἔσφιξε στὸ λαιμὸ τὸ πάθος; Τί θὰ
διδάξῃς τότε στὸ διπλάν σου, στὸν ἀπλοῖκὸ πιστὸ πού κι' αὐτὸς
ἔχει τὰ ἐλαττώματά του; Δὲν μπορεῖς σὺ ὁ Ἱερεὺς νὰ ὑποτάξῃς
τοῦ ἐνοστίκτου τὰς δημιουργηθείσας ἀνάγκας στὴν ἀνώτερη ἰδέα
τοῦ καθήκοντός σου, νὰ φοβηθῆς πρὸ τῶν Ἀρχόντων Μυστηρίων,
νὰ συσταλῆς πρὸ τῶν πιστῶν πού ἔχουν μάτια καὶ βλέπουν καὶ
μουαλὸ νὰ κρίνουν; Τὰ «ὦχ, ἀδελφέ, δὲ βαρυνέσαι!...» μπορεῖ νὰ
λέγωνται ἀπὸ κάθε ἄλλον τύπο, ὄχι ὅμως ἀπὸ μᾶς. Γιατί ἐμεῖς
δὲ μπήκαμε στὴν Ἐκκλησία γιὰ νὰ καταστρέψουμε ψυχές, ἀλλὰ
γιὰ νὰ τίς σώσουμε μὲ τὸν Κύριό μας, μὲ τὴν ἅγια Χάρι Του, νὰ
τίς ἐνισχύσουμε ν' ἀνεβοῦν τὸν ἀνηφορικὸ δρόμο τοῦ καλοῦ. Ἀπο-
βάλλεις ἄκαιρα καὶ προκλητικὰ τὰ ἄμφοιά σου μήπως τρέξῃς
σὲ ἄλλη ἱεροπραξία; Κι' αὐτὸ εἶναι ἀσυγχώρητο, γιατί ἐκλείσῃς
τ' αὐτιά σου στὰ θεῖα λόγια, διέκοψες τίς ὥραῖες εὐχές καὶ εὐ-
χαριστίες στὸν Κύριό σου καὶ τραβήχτηκες ἀπὸ τὸ σφύριγμα τοῦ
μαμμωνᾶ, πού κατώρθωσε νὰ σὲ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴ λεπτοτάτη
διακονία σου. Ἀπορεῖ κανεὶς στ' ἀλήθεια, ἀδελφέ, γιὰ τὴν ἀντί-
ληψι πού ἔχεις ὡς πρὸς τὴν ἰδιότητά σου, τὸ ἀξίωμα σου καὶ τὴν
ἀποστολή σου; Ἐφ' ὅσον δὲν ἐγένετο ἀπόλυσις, πῶς γίνεται τοῦ
Ἱερέως Λειτουργοῦ ἡ ἀπόλυσις; Τί σημασίαν ἔχει ἂν ὑπάρχη
καὶ ἄλλος συλλειτουργὸς καὶ φέρνει στὸ τέλος τὴ Θεία Λειτουρ-
γία; Ὁ καθένας μας ἔχει τίς προσωπικὲς του εὐθύνες, καὶ ποτὲ οἱ
προσωπικὲς εὐθύνες δὲν μεταβιβάζονται στοὺς ἄλλους. Νὰ παρα-
μείνῃς δίπλα του, βοηθός του, ἀκίνητος σὰν ἓνα ζωντανὸ παρά-

δειγμα εύλαβείας, φόβου Θεοῦ καὶ συνέσεως. Θὰ γίνῃ ἡ ἀπόλυσις, θὰ φύγῃ ἐντελῶς ὁ κόσμος ἀπὸ τὸν Ἱερὸ Ναὸ, θὰ κλείσῃς τίς πόρτες τοῦ Ἱεροῦ καὶ θὰ «καταλύσῃς» μὲ ἄκρα σιγή τὸ Ἄχραντον πλεόνασμα τοῦ Ἁγίου Ποτηρίου.. Θὰ φᾶς τὸ ἐναπομείναν κλάσμα τῆς προσκομισθείσης προσφορᾶς, πού ἀνήκει σὲ σένα, θὰ πλύνῃς τὸ στόμα σου καὶ τὰ χεῖλη σου καλὰ-καλὰ, καὶ μὲ κατακάθαρη πετσέτα θὰ σπογγισθῆς. Λέγω μὲ κατακάθαρη, γιατί δυστυχῶς σὲ πολλοὺς Ναοὺς βρῆκα κάτι παληοπατσαβοῦρες πού ἀπὸ τὴν πολυκαιρία καὶ τὴν ἀπλυσιὰ ἦσαν γιὰ κάψιμο. Ἡ πετσέτα αὐτὴ πρέπει νὰ εἶναι καὶ νὰ μένῃ πεντακάθαρη καὶ ὁ λόγος προφανῆς. Μὴν ἐπιτρέπῃς σὲ κανένα νὰ τὴν χρησιμοποιῇ γιατί τὰ χεῖλη τοῦ κοινοῦντος Ἱερέως καὶ τὰ χέρια πού ἔλαβαν τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ τὴν μεταχειρίζονται. Κλείσε κι' αὐτὴ στὸ ντουλάπι σου νὰ μένῃ καθαρὴ καὶ κάθε τόσο βάλε τὴν πρεσβύτερα σου νὰ τὴν πλύνῃ, καὶ τὸ νεράκι αὐτὸ τὸ ἀπόπλυμα νὰ τὸ χύνῃς στὸ χωνευτήρι. Σὰν τελειώσῃς καὶ τὰ φέρης ὅλα εἰς πέρας σύμφωνα μὲ τὴν ὁδηγία τῆς Λειτουργικῆς σου Φυλλάδας, μὴν ἀποθέτῃς καὶ μὴ τακτοποιῆς τὰ ἄμφιά σου ἐπάνω στὴν Ἁγία Τράπεζα. Ἡ ἁγία Τράπεζα δὲν παύει νὰ εἶναι ἁγία καὶ μετὰ τὴν τέλεσι τοῦ Μυστηρίου. Φόβος ὑπάρχει μήπως ἀκουμπήσουμε καὶ τὰ ὑποδήματά μας ἐκεῖ... Ὅχι! Νὰ ἔχῃς ἐπίτηδες τραπέζι πού θὰ τακτοποιῆς ὠραῖα τὰ ἄμφιά σου, καλοδιπλωμένα, γιὰ νὰ τὰ τοποθετήσῃς στὴ μεγάλη σου ντουλάπα, νὰ μὴ φθειρῶνται καὶ νὰ μὴ παρουσιάζουν τὸ Ἱερὸ σὰν ἀποθήκη ἱματισμοῦ, ποικιλιῶν. Τὸ λέγω κι' αὐτό, γιατί πολλοὶ ἔχουν τὴν κακὴ συνήθεια ἄλλοῦ νὰ κρεμᾶνε τὸ πετραχλί τους, ἄλλοῦ καὶ σὲ ἄλλη.. πρὶν τὸ στιχάρι τους, πῶς πέρα τὸ ρελόνι κ.ο.κ. Ὁ λαὸς ἔβλεπεν αὐτὴν τὴν κατάστασι στὸ Ἱερὸ καὶ εὐτυχῶς ἐπενοήθη τὸ εἰκονοστάσι, πού κρύβει πολλὰς ἀσχήμιες κι' ἀφίνει ἐλευθερία στὸ Ἱερατεῖο νὰ κουβεντολογῇ μὲ ἀβερτωσύνη, ὅπως εἶπαμε καὶ ἄλλοτε... Ἔτσι εἶναι καὶ μὴ σοῦ κακοφαίνεται. Λοιπόν, σ' ἐρωτῶ: Δὲν εἶναι σύμφωνη πρὸς τὴν ἱερατικὴ μας συνείδησι αὐτὴ ἡ γραμμὴ; Ἀσφαλῶς ναί. Ἀλλά, βλέπεις δὲν ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς τῆς ὀργῆς του τὸ ξέσπασμα. Μακροθυμεῖ ἐνῶ μετεβάλαμε τὸν Ἱ. Ναὸ σὲ «κονάκι» μας μὲ τίς συνθήειές μας, μὲ τίς μικρότητές μας, μὲ τίς ἀπαράδεκτες καινοτομίες μας. Κι' ἐχάσαμε μάλιστα οἱ πολλοὶ λόγῳ τῆς συνθηείας, καὶ τὴν αἴσθησι μιᾶς πραγματικότητος πού βοᾷ πῶς βρισκόμαστε στὸ δημόσιον ἔλεγχον ἑνὸς δημοσίου μάλιστα χώρου καὶ μάλιστα ἱεροῦ πού δὲν ἀνήκει σ' ἐμᾶς, ἀλλὰ στὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ. Δὲν μπορῶ ἐδῶ νὰ σοῦ γράψω τί εἶδα καὶ τί συνήτησα στὴν πολύχρονη ὑπηρεσία μου, ἀδελφέ μου. Καὶ βέβαια ὅλα αὐτὰ πού σοῦ γράφω συνέχεια ἴσως νὰ μὴ σὲ ἀφοροῦν ἐσένα ἢ κι' ἐμένα προσωπικῶς, γιατί θὰ

εἶσαι ἕνας θεοσεβῆς Κληρικός. Ὑπάρχουν ὅμως τόσοι ἄλλοι καὶ στίς πόλεις καὶ στὰ χωριά πού τὰ θαλασσώνουν κυριολεκτικά καὶ σ' αὐτό τὸ σημεῖο. Μετὰ τὴν ἀπόλυσι, λὲς καὶ βρίσκονται σὲ βουνό, φωνάζουν ἀπ' τὴν ἀνοιχτὴ ἱερὴ πύλη, ἐνῶ μάλιστα ἀποδύονται τὰ ἄμφιά τους, πότε τὸ νεωκόρο, πότε τοὺς ἐπιτρόπους καὶ λένε ἄσχετα πράγματα πού δὲν ἔχουν θέσι μέσα στὸν Ναὸ τοῦ Θεοῦ. Ἡ συζήτησι πού διεξάγεται μεταξὺ των, εἶναι συζήτησι «κοτσομπολιοῦ» ἢ φιλόνεικος, γύρω ἀπ' τὰ φταιξίματα τῶν ἐπιτρόπων πού δὲν πληρώνουν ἢ τῶν ψαλτάδων πού δὲν ἀμοιβονται ἢ τῶν νεωκόρων πού τᾶχουν μὲ τοὺς παπάδες καὶ τανάπαλιν. "Ἄς μὴ λησμονοῦμε πὼς αὐτό, εἶπα, εἶναι ἄκοσμο θέαμα καὶ ἀκράσμα. Μὴ λησμονοῦμε πὼς καὶ μετὰ τὴν ἀπόλυσι καὶ τὸ ἄδειασμα τοῦ ναοῦ ἀπὸ τοὺς πιστοὺς, πολλὰς ψυχοῦλες περαστικὲς τῆς γειτονιάς ἢ ξένες συνηθίζουνα περνοῦν ἀπὸ τὸ Ναὸ νὰ προσκυνοῦν καὶ ν' ἀνάβουν ἕα κεράκι. "Ὅταν μέσα στὸ Ναὸ τῆς γαλήνης καὶ τῆς ἱεῤῥᾶς σιγῆς ἀκούωνται αὐτὰ τὰ λόγια ἀπ' τὴ Βασιλικὴ πύλη μάλιστα πρὸς τὸ παγκάρι καὶ ἀπὸ τὸ παγκάρι ἐκτοξεύονται πρὸς τὰ κλίτη τοῦ Ναοῦ, τότε παρέχεται στὸν ξένον ἢ ἐντύπωσι πὼς πρόκειται περὶ λέσχης. Σ' ἀρέσει αὐτό; "Ὅχι, ἀσφαλῶς. Μετὰ τὸ τέρμα, ἀδελφέ, τῆς Λειτουργίας, δὲν πρέπει ν' ἀνοιγῆ τὸ στόμα σὲ φλυαρίες. Νὰ βουλώσουν ὅλοι τὸ στόμα τους, νὰ κρατήσουν μέχρι πού νὰ βγοῦν ἔξω στὰ σκαλοπάτια, τὸ σεβασμὸ τους καὶ ν' ἀφίσουν τίς χαιρετοῦρες, τοὺς χαριεντισμοὺς καὶ τίς λοιπὲς τους ἀνοησίες καὶ νὰ τραβοῦν τὸ δρόμο τους, τὸ δρόμο μὲ ἰσχυρὴ τὴν ἐντύπωσι ἀπὸ τῆς Θ. Λειτουργίας, τὸ θεῖον κήρυγμα, τὴν πνευματικὴν ἀγαλλίασι. "Ἀφησέ με τώρα νὰ σ' ἐρωτήσω. Μετὰ τὴν Θ. Λειτουργία, γιὰ ποῦ κατευθύνεσαι;

Μὲ ἀγάπη Χριστοῦ Χ.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχ. ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ «ΦΙΛΟΘΕΟΝ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΝ»
ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΗ
ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ

Ὁ φρόνιμος καὶ θεοφοβούμενος ἄνθρωπος ἐνεργεῖ πάντα σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Οὔτε ντροπὴ οὔτε κι' ἀξιοκατάκριτον εἶναι τὸ νὰ δουλέψῃς σὲ κάποιον ἀφεντικὸ μ' ἀφοσίωση καὶ μὲ προθυμία κάμποσο καιρὸ, καὶ νὰ ζητήσῃς ὕστερα νὰ σ' ἀφήσῃ ἐλεύθερο καὶ νὰ φύγῃς, γιὰ νὰ ξεκουρασθῆς καὶ σὺ λίγο.

Ποῖος λοιπὸν θὰ κατηγορήσῃ τὸν Ἰακώβ, ἂν ὕστερα ἀπὸ τόσο πολὺχρονην ὑπηρεσίαν τοῦ ἐζήτησε ἀπὸ τὸν πεθερὸ του κι' ἀφεντικὸ του μαζί τὸν Λάβαν, τὴν ἄδεια γιὰ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴ δούλεψή του πλέον καὶ νὰ χωρίσουνε; «Σὺ ξέρεις, Λάβαν, πάρα πολὺ καλὰ, πόσο πιστὰ σ' ἐδούλεψα» (Γεν. λ', 29).

Ξέρεις, τί ὑπηρεσίες σοῦ ἔχω προσφέρει. Βρῆκα λιγιστὰ τὰ ζωντανά σου. Καὶ μὲ τὸν κόπο μου σοῦ ταῦξῃσα καὶ σοῦ τὰ ἐπλήθυνα. Βέβαια ὁ Θεὸς σοῦ τὰ εὐλόγησε. Αὐτὸ εἶναι σωστό. Ἄλλὰ μὲ τὴ δούλεψή μου καὶ μὲ τίς φροντίδες μου. «Τὸ ποδαρικό μου στάθηκεν εὐλογημένο ἀπὸ τὸ Θεὸ» (Γεν. λ', 30). Κι' ὅπως τὸ ἐξηγεῖ ὁ Θεοδώρητος· «Μὲ τὸ μπάσιμό μου στὸ σπιτικό σου· καὶ μὲ τὴν παρουσίαν καὶ μὲ τὴν ἐπιστάσιάν μου». Μὴν τὸ θελήσῃς λοιπὸν νὰ μένω πάντα κάτω ἀπὸ τὴ δούλεψή σου καὶ δοῦλός σου, ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου. Καιρὸς εἶναι νὰ κάμω κι' ἐγὼ δικό μου σπιτικό. «Πότε λοιπὸν θὰ κάμω κι' ἐγὼ δικό μου σπίτι»; (Γεν. λ', 30).

Δὲν ἐπιχειροῦσεν ὅμως οὔτε τὸ παραμικρὸ ὁ Ἰακώβ, χωρὶς τὴν καθοδήγησιν καὶ τὴ φώτισιν τοῦ Θεοῦ. Κι' αὐτὸ ἔκαμε καὶ τώρα, ποῦ ξαναγύριζεν ἀπὸ τὴν

Μεσοποταμία στὸ πατρικό του σπίτι. Κι' ἂν ζήτησε νὰ φύγη ἀπὸ τὴν ὑπηρεσία τοῦ πεθεροῦ του, τῶκαμε γιὰτὶ ὁ Θεὸς τοῦ τὸ πρόσταξε· «Ξαναγύρισε στὸ σπίτι τοῦ πατέρα σου κι' ἀνάμεσα στὴ γενηά σου· κι' ἐγὼ θᾶμαι πάντα μαζί σου» (Γεν. λα', 31). "Ο,τι καὶ νᾶκανε, μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ τῶκανε. Ἄγγελος τοῦ Θεοῦ τὸν ἐφώτισε, ὅταν ἐξεφλούδιζε τὰ ραβδιά του, γιὰ νὰ ξεμπροστίζη τὰ πρόβατα. Κι' ἂν ἀποφάσιζε νὰ πάρη φεύγοντας, μαζί του καὶ τὶς γυναϊκές του καὶ τὰ παιδιὰ του, δὲν τῶκαμε κι' αὐτὸ χωρὶς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ χωρὶς πρῶτα νὰ τὶς ρωτήση καὶ νὰ μάθῃ, ἂν τὸ θέλουνε κι' αὐτὲς «καὶ τὶς ρώτησε· κι' αὐτὲς τ' ἀποκρίθηκαν. —Κάνε, ὅ,τι σὲ φωτίσει ὁ Θεός» (Γεν. λα', 16).

Δὲν ἐφάνέρωσε βέβαια καὶ στὸν πεθερό του τὸ Λάβαν τὴν πρόθεσή του γιὰ νὰ φύγη· εἶχεν ὅμως ἀκούσει τὶ τοῦ καταμαρτυροῦσαν τὰ παιδιὰ του· «Ὅσα ἔχει κάμει, κι' ὅλο τὸ βιὸς καὶ τὰ πλούτη του ἀπὸ τὸν πατέρα μας τᾶχει κάμει (Γεν. λα', 1). Καὶ εἶχε πάρει εἶδηση, μὲ πόσο πικρὸ μάτι τὸν ἔβλεπαν κι' ὁ πεθερός του κι' αὐτά. «Καὶ εἶδε τὴν ὄψη τοῦ Λάβαν, πῶς δὲν ἦτανε, ὅπως ἄλλοτες, ἀπέναντί του πρόσχαρη» (Γεν. λα', 2).

Ἐφυγε λοιπὸν γι' αὐτὸ κρυφά· γιὰτὶ δύσκολα θὰ τὸν ἄφηναν νᾶφευγε φανερά· ὅπως ἀποδείχθηκε κατόπιν, πού ἅμα ἔμαθαν τὴ φυγὴ του τὸν ἐκυνήγησαν κι' ἔτρεχαν ἀπὸ πίσω του ἐφτὰ ὀλόκληρες ἡμέρες. Καὶ βέβαια θὰ τὸν ἐκακοποιοῦσαν, ὅταν τὸν ἐπρόφθαναν· ἀλλὰ ὁ Θεὸς πάλιν ἐβοήθησε· κι' ἐφοβέρισε τὸ Λάβαν νὰ προσέξῃ καλὰ κι' οὔτε μὲ τὰ λόγια νὰ μὴ στενοχωρέσῃ τὸν γαμπρό του, πού ἔφυγε· «Πρόσεξε καλὰ, καὶ νὰ μὴν ξεστομίσης οὔτε μιὰ πικρὴ λέξη στὸν Ἰακώβ (Γεν. λα', 24).

Ἡ ἐνέργεια λοιπὸν τοῦ Ἰακώβ ἦτανε δίκαιη καὶ φρόνιμη καὶ εὐλογη· μὰ καὶ κάτι περισσότερο ἀκόμη·

Ἐμελετήθηκε δηλαδή κι' ἐγένηκε, σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ. Μὲ τὴν κρίσιν ὅμως τοῦ Σύρου Λάβαν, τοῦ πεθεροῦ του αὐτοῦ ποῦ ἐφανερώθηκε σὰν ἓνας ἄνθρωπος ἄδικος καὶ ἀδιάκριτος καὶ ἀγνώμονας, ἡ ἐνέργειά του αὐτὴ ἐθεωρήθηκε σὰν ἀστοχία. «Δὲν τῶκαμε αὐτὸ φρόνιμα», τοῦ εἶπε (Γεν. λα', 28).

«Ἦτανε ξεστοχία σου». Ἔτσι γίνεται πάντα. Στὸ μυαλὸ τοῦ ἀσύνετου ἀνθρώπου, τὸ ἔργο τοῦ φρόνιμου, φαίνεται σὰν ἀνοησία. Στὰ μάτια τοῦ ἀνόητου ὁ μυαλωμένος ἄνθρωπος φαίνεται ἀνόητος. Κι' αὐτὸς ποῦ λοξοστρατίζει καὶ παίρνει τὸν κακὸ δρόμο κακολογᾷ ἀδιάκοπα αὐτὸν ποῦ ἀκολουθᾷ τὸν ἴσιο δρόμο καὶ ποῦ τίποτα δὲν κάνει χωρὶς τὸ θέλημα καὶ χωρὶς τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ.

Ἡ προστασία τοῦ Κυρίου.

Ὁ Λάβαν, ὅταν ἔφυγε κρυφὰ ὁ γαμπρός του κι' ἀνηψιὸς του μαζί Ἰακώβ, τὸν κατεδίωξε ἑπτὰ ὀλόκληρες ἡμέρες καὶ στὸ τέλος τὸν ἔφθασε στὰ βουνὰ Γαλαάδ. Καὶ τὸ πάθος τῆς ψυχῆς τοῦ διώκτη τὸ φανερώνει ἡ ὀρμὴ τῶν ποδιῶν του. Καὶ τόσον ἀπὸ τὶς ἡμέρες τῆς καταδίωξής του, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ διάστημα, ποῦ διέτρεξε, καταλαβαίνει κανεὶς καλά, πόσος ἦταν ὁ θυμὸς του καὶ ἡ ὀργή του.

Ἡ καρδιά του, ποῦ εἶχε ξανάψει ἀπὸ τὸ θυμὸ, θυμὸν ὅλως διόλου παράλογο, διψοῦσεν αὐστηρὴ κι' ἄγριαν ἐκδίκηση. Ἡ διαταγὴ ὅμως τοῦ Θεοῦ συντέλεσε στὸ νὰ πέση καὶ νὰ ἡμερώση ἡ ταραχὴ καὶ τὸ πάθος, ποῦ τὸν ἐκρατοῦσε.

Τυφλωμένος ὁ Λάβαν ἀπὸ τὴν παραζάλη του κι' ἀπὸ τὸ θόλωμα τοῦ νοῦ του, ἐνόμιζε πὼς ἦτανε δικαίωμα του νὰ κακοποιήσῃ τὸν γαμπρό του σὰν ἐχθρό του καὶ νὰ τὸν παιδέψῃ σὰν ἔνοχο. Κι' αὐτὸ τὸ πιστοποιεῖ ὁ ἔλεγχος, ποῦ τοῦκαμε, ὅταν τὸν ἐπλησίασε καὶ τοῦ φώναξε «Τί εἶναι αὐτὸ ποῦ ἔκαμες; γιατί ἔφυ-

γες κρυφά»); (Γεν. λα', 26). Μοῦ κατάκλεψες τὴν περιουσία μου· καὶ μ' ἄρπαξες τὶς κόρες μου, σὰν νὰ τὶς εἶχες αἰχμαλωτίσει, μὲ τὴν παλληκαριά σου σὲ πόλεμο! «Μ' ἐκλεψες καὶ μοῦ πῆρες καὶ τὶς κόρες μου, σὰν νὰ ἦτανε αἰχμάλωτές σου» (Γεν. λα', 27). Ἄν μοῦ ζητοῦσες τὴν ἄδεια νὰ φύγῃς, ἐγὼ θὰ σοῦ τὴν ἔδινα μὲ πᾶσά μου χαρά· καὶ μάλιστα θὰ σὲ συνέβγαζα, μὲ τούμπανα καὶ μὲ κιθάρες καὶ μὲ βιολιά! «Θὰ σ' ἐξάπεστελλα μ' εὐχαρίστησή μου· καὶ μὲ μουσικὲς καὶ τούμπανα καὶ μὲ κιθάρες» (Γεν. λα', 27).

Ἄλλὰ σὺ ἐδραπέτεψες, χωρὶς νὰ μπορέσω νὰ φιλήσω σὰν πατέρας τὰ παιδιὰ μου καὶ τὰ ἐγγόνια μου· ἔφυγες σὰν ἐχθρὸς καὶ ἐνήργησες σὰν ἀνόητος «ἐνήργησες μὲ ἀμυαλωσύνη» (Γεν. λα', 28). Κύτταξε τώρα. Σ' ἔχω στὸ χέρι μου· καὶ βρίσκεσαι στὴν ἐξουσία μου· καὶ ἔχω ὅλη τὴ δύναμη νὰ σὲ ἐκδικηθῶ καὶ νὰ σὲ κατοποιήσω· «Εἶναι δυνατὸ τὸ χέρι μου γιὰ νὰ σὲ βλάψῃ» (Γεν. λα', 29). Τί νὰ σοῦ κάμω ὅμως; Ἔχε χάρη στὸ Θεό, ποῦ μοῦ παρήγγειλε νὰ μὴ σοῦ κάμω κακό. «Ὁ Θεὸς τοῦ πατέρα σου μοῦ παρήγγειλε χθὲς - Νὰ προφυλαχθῆς καὶ νὰ μὴ ξεσινερισθῆς τὸν Ἰακώβ» (Γεν. λα', 29).

Ἔτσι, ξάναψε μὲν ἀπὸ τὸ θυμὸ του ὁ Λάβαν· καὶ τὸν ἐκυνήγησε, καὶ τὸν ἔφθασε, καὶ τὸν ἤλεγξε, καὶ τὸν ἀπειλήσεν· ἐστάθηκεν ὅμως ὡς ἐκεῖ καὶ δὲν προχώρησε περισσότερο. Καὶ στὸ σημεῖον αὐτὸ δὲν θέλω νὰ ἐξετάσω, μὲ τίνος τὸ μέρος ἦτανε τὸ δίκαιο· μὲ τὸ Λάβαν ἢ μὲ τὸν Ἰακώβ. Ἄν δηλαδὴ τὰ παράπονα καὶ οἱ κατηγορίες τοῦ Λάβαν ἦτανε βάσιμες καὶ εἶχεν ἐπομένως κάθε δικαίωμα νὰ τὸν βλάψῃ. Ἐνα ὅμως φαίνεται βέβαιο καὶ ἀναμφίβολο, πὼς εἶχε κάποιες εὐλογες αἰτίες νὰ παραπονιέται καὶ νὰ τὸν κατηγορῇ· ἢ ἐπίστευε τοῦλάχιστον, πὼς εἶναι εὐλογες καὶ δίκαιες. Ἄλλὰ καὶ αὐτὸ πάλιν εἶναι ἀναμφισβήτητο, ὅπως βγαίνει ἀπὸ τὶς κομπορημοσύνες του· πὼς εἶχε δηλαδὴ τὴν

ιδέα, ὅτι εἶχε τὴ δύναμη, ἂν τῷθελε, νὰ τὸν βλάψῃ· «Εἶναι δυνατὸ τὸ χέρι μου, γιὰ νὰ σοῦ κάμῃ κακό».

Ἄναμφίβολο ἐπίσης φαίνεται καὶ τὸ τρίτον αὐτό, ὅτι εἶχε τὸ κουράγιο νὰ τὸ κάμῃ. «Ὡστε κι' ἀφορμὲς εἶχε, καὶ δύναμη καὶ τὸ κουράγιο νὰ ἐκδικηθῇ ὁ Λάβαν τὸν Ἰακώβ. Δὲν τῶκαμεν ὅμως. Γιατὶ τὸν ἐκράτησεν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ — «Πρόσεξε τὸν ἑαυτὸ σου».. Φυλλάξου· πρόσεχε· τράβα τὸ χέρι σου. Τὸν χαλινώνει· καὶ τὸν κάνει νὰ λησμονήσῃ τὸ δικαίωμά του· καὶ δὲν κάνει χρῆση τῆς δυνάμεώς του· κι' ἀναχαιτίζει τὴν ὄρμη τοῦ πάθους του· «ὁ Θεὸς τοῦ πατέρα σου μοῦ εἶπε χθές»· ὁ Λάβαν τὸν καταδιώκει ὅλος μῖσος· ὁ Θεὸς ὅμως τὸν ἀνακαλεῖ στὴν τάξην καὶ δὲν τοῦ ἐπιτρέπει οὔτε νὰ τοῦ κακομιλήσῃ. Γιατὶ μοῦ εἶπε χθές τὴ νύκτα· «Πρόσεξε οὔτε νὰ τοῦ κακομιλήσῃς».

Ἢταν προστάζῃ ὁ Θεός, ὁ ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ τοῦ ἀντισταθῇ. Ἢταν διατάζῃ ὁ Θεός, ποιὸς εἶναι αὐτὸς ποὺ ἀποκοτᾷ νὰ μὴν τὸν ὑπακούσῃ; Αὐτὸν ποὺ βοηθεῖ ὁ Θεός, ποιὸς μπορεῖ νὰ τὸν βλάψῃ; «Αὐτὸν ποὺ βρίσκεται στὴν προστασία καὶ ἀπὸ τὴ σκέπη τοῦ Θεοῦ, ποὺ βρίσκεται ψηλά, κάτω ἀπὸ τὴν προστασίαν αὐτὴν θὰ εἶναι πάντα» (Ψαλμ. κ').

Μτφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

ΤΟ 'ΧΑΡΟΥΜΕΝΟ ΣΠΙΤΙ.,

εἶναι τὸ περιοδικὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Οἰκογενείας. Ὁλονὲν κερδίζει ἕδαφος χάρις εἰς τὴν πρακτικὴν καὶ μεγάλην ποικιλίαν τῆς ὕλης τοῦ καθὼς καὶ εἰς τὴν ὠραίαν καὶ καλλιτεχνικὴν τοῦ ἐμφάνισιν. Ἡ ἔτησίαν πληρωμὴ παραμένει δραχ. 30. Συστήσατε τὸ «Χαρούμενο Σπίτι» σὲ κάθε σπίτι.

Ἐγγραφαί: Γραφεῖα Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασιῦ 1 (Μονὴ Πετράκη) Ἀθῆναι ἢ στὸ Βιβλιοπωλεῖον μας Σταδίου-Δραγατσανίου 2 (Πλατεία Κλαυθμῶνος).

Ὁ θρῦλος γιὰ τοὺς Καλλικαντζάρους

ΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥΣ ΜΕ ΤΗΝ ΘΛΙΒΕΡΗ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ

Μία ἀληθινή ἱστορία

Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐπέρασε τὶς μεγάλες χριστιανικὲς γιορτὲς του μὲ ὄλη τὴν συγκίνησι καὶ τὴν εὐλάβειά του. Ἄναφαν σὲ πολλὰ σπίτια τὰ τζάκια καὶ μαζί μὲ τὴν φλόγα ποὺ ἀνέδιναν τὰ κούτσουρα ἀνέδιναν ζωηρὲς στὶς σκέψεις καὶ οἱ ἀναμνήσεις. Ἐπνοοῦσαν κάποια παλιὰ χρόνια καὶ κάτω ἀπὸ τὴν λάμψη τῆς φλόγας ποὺ σκορποῦσε τὴν θαλπωρὴ ξαναζωντάνευαν καὶ οἱ παραδόσεις οἱ ἑλληνικὲς καὶ οἱ χριστιανικὲς. Κάποιοι παπποῦς μὲ τὰ ὀλόλευκα μαλλιά ἀναθυμιάτανε μπροστὰ στὸ τζάκι τὰ περασμένα του καὶ κάποιο μικρὸ ἐγγονάκι ποὺ δὲν ἐγνώριζε ἀκόμη τὸ πνεῦμα καὶ τὴν μεταβολὴ τῆς σημερινῆς ζωῆς διψοῦσε ἀπὸ κάποια παραμυθῆνια ἀφήγησι τοῦ παποῦ ποὺ τὸ κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά του. Τὰ παραμύθια τοῦ παπποῦ τὰ βράδυα αὐτὰ τῶν μεγάλων χριστιανικῶν ἑορτῶν, βγαλμένα ὄλα ἀπὸ τὸν θρῦλο καὶ τὴν παράδοσι τὴν ἑλληνικὴ. Καὶ στὸ πέρασμα τῶν χρόνων καὶ τῶν συνθηκῶν ἔμειναν ἀμετάβλητα παραδόσεις καὶ θρῦλοι ἑλληνικοὶ συνυφασμένοι μὲ τὴν ζωὴ καὶ τὴν ψυχὴ τὴν ἑλληνικὴ, ὥστε νὰ μᾶς ἔχη σφικτοδεμένους πάντας. Τέτοια μιὰ παράδοσις ὑπὸ διάφορες μορφές καὶ ἐκδοχὲς οἱ καλλικαντζάροι ποὺ μᾶς ἐπισκέπτονται ἀπὸ τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων γιὰ νὰ μᾶς ἐγκαταλείψουν τὴν παραμονὴ τῶν Φώτων, μὲ τὸν πρῶτο ἀγιασμό. Ἄν ξαναγυρίζουμε στὴν παράδοσι αὐτῆ τῶν Καλλικαντζάρων, ποὺ εἶναι τόσο παλιὰ καὶ ἀποτελεῖ τὴν πηγὴ τῆς ἐμπνεύσεως τῶν παραμυθιῶν τοῦ γέρο-παπποῦ μπροστὰ στὸ τζάκι μὲ τὶς φωντωμένες φλόγες, εἶναι γιὰ τὸν οἱ Καλλικαντζάροι ἔδωσαν ἀφορμὲς καὶ σὲ ἄλλες ἐκδηλώσεις τῆς θλιβερῆς ἀλησμόνητης κατοχικῆς ἐποχῆς. Ἡ Ἄττικὴ, τὰ νησιὰ τῶν Κυκλάδων, ἡ μεγαλόνησος Κρήτη, ὁ Πόντος εἶχαν μιὰ ξεχωριστὴ ἐκδοσι τῶν καλλικαντζάρων αὐτῶν. Ἡ Πόλη εἶχε καὶ αὐτὴ τοὺς Καλλικαντζάρους, ποὺ ἡ ἐκδίωξις τους ἦταν φοβερώτερη καὶ πανηγυρικώτερη μὲ τὴν ἐμφάνισι τῶν πρῶτων ἱερέων, ποὺ περιήρχοντο στὶς χριστιανικὲς συνοικίαι μὲ τὸν ἀγιασμό τῆς παραμονῆς τῶν Φώτων. Τὸ φόβητρο τοῦ μικροκόσμου ἀλλὰ καὶ μιᾶς τάξεως ἀνθρώπων μεγαλυτέρων καὶ γεροντοτέρων. Τοὺς ἐδημιουργοῦσε κατὰ τὸν πλέον φρικτὸ τρόπο ἡ φαντασίαι καὶ ἀνάλογα πρὸς τὸν πλοῦτο τῆς φαντασίας αὐτῆς ἦταν καὶ τὰ φοβερά δημιουργήματα τῶν κακομούτσουνων σακάτηδων καὶ ἀποκρουστικῶν αὐτῶν φανταστικῶν πλασμάτων. Ὁ Μαντρακοῦκος—διηγότανε ὁ γέρο-παπποῦς—ἦταν ὁ πρῶτος καὶ ὁ μεγάλος ἀρχηγὸς τῶν Καλλι-

καντζάρων τῆς Πόλης. Μονόφθαλμος, χωλός, ξερακιανός, μισόκουφος εἶχε κατὰ τὴν κρατοῦσα ἐκδοχὴ ὅλα τὰ ἐλαττώματα τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἐθεωρεῖτο καὶ φοβερὰ πεισματάρης· γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἔξοδος τῶν ἱερέων μὲ τὸν ἀγιασμό τῆς παραμονῆς τῶν Φώτων ἔπαιρνε τὴν μορφή μιᾶς ὀργανωμένης καὶ ἀθέλητης συνάμα ἐκστρατείας. Ἐβγαίναν οἱ χωροεπίσκοποι μὲ τὴν ἀγιαστούρα καὶ τὴν ἐπιβλητικότητά τους, ἔβγαίναν οἱ ἱερεῖς, ἔβγαίναν καὶ οἱ διάκοι χωριστὰ συνοδευόμενοι ὅλοι αὐτοὶ ἀπὸ τὰ μικρὰ παιδιὰ ποὺ κρατοῦσαν σὲ μικρὰ μπακιρένια: «μπακράτσια» τὸν ἀγιασμό καὶ ἔπαιρναν τὸ «ἴσον» ὅταν οἱ ἱερωμένοι ἀγιάζοντας ἔψελναν τὸ ἐν Ἰορδάνῃ βοπτιζομένον Σου.. Αὐτὸς ὁ Ἰορδάνης ἦταν τὸ φόβητρο τῶν καλλικαντζάρων ἀλλὰ περισσότερο οἱ διάκοι τῶν διαφόρων ἐνοριῶν ποὺ ἔβγαίναν στὸ ἀγιασμα. Ἡ θρησκεία ἔτρεπε σὲ φυγὴ τὴν σατανικότητα. Ἐφευγαν πανικόβλητοι μὲ τὸν Μαντρακοῦκον ἐπὶ κεφαλῆς καὶ σιγοτραγουδῶντας εἰρωνικὰ καὶ σκωπτικὰ:

Φεύγετε νὰ φεύγουμε
γιατὶ ἔρχεται ὁ διάκος
ἔρχεται καὶ ὁ παπᾶς
μὲ τὴν ἀγιαστούρα του
καὶ μὲ τὴ βρεχτούρα του
καὶ θὰ μᾶς ἀγιάση
καὶ θὰ μᾶς βρωμίση.

Ἡ ἡμέρα τῶν Θεοφανείων ἐσημείωνε καὶ τὸ τέλος τῆς παρουσίας τῶν κακομούτσουνων αὐτῶν καὶ σακάτηδων ἐξωτικῶν ποὺ κατὰ βάθος δὲν εἶχαν τὴν δύναμι νὰ κάνουν κάκο στοὺς ἀνθρώπους. Οἱ ἄνθρωποι ὁμῶς μὲ τὴ φυγὴ τους αἰσθανόντανε μιὰ ψυχικὴ ἀνακούφιση. Ἐφευγε ἓνας βραχνᾶς ἰδίως ἀπὸ τὰ στήθια τοῦ παιδικοῦ κόσμου ποὺ ξανάβρισκε τὴν γαλήνη του μὲ τὴν ἐξαφάνιση τῶν ἀποκρουστικῶν αὐτῶν δημιουργημάτων τῆς φαντασίας.

*

Ὅ,τι συνέβαινε στὴν Πόλη συνέβαινε φυσικὰ καὶ παντοῦ ὅπου ὑπῆρχε Χριστιανισμός. Στὶς βόρειες εὐρωπαϊκὲς μάλιστα χῶρες ἡ παρουσία τῶν ἐξωτικῶν αὐτῶν δημιουργημάτων στάθηκε πάντοτε περισσότερο αἰσθητή. Ἴσως σήμερα ἡ παράδοσις αὐτὴ τοῦ Καλλικαντζάρου νὰ ἔχη σὺν τῷ χρόνῳ ἐξαφανισθῆ ἰδίως στὶς μεγάλες πόλεις καὶ στὶς κεντρικώτερες πολιτείες. Ὡς τόσο σ' ἓνα ἀθηναῖο δημοσιογράφο παρ' ὀλίγο οἱ Καλλικαντζάροι αὐτοὶ νὰ ἐστοίχιζαν τὴν ζωὴν του καὶ νὰ τὸν ὠδηγοῦσαν στὸ ἐκτελεστικὸν ἀπόσπασμα. Ἦταν ἡ ἐποχὴ τῆς ναζιστικῆς καὶ φασιστικῆς κατοχῆς στὴν Ἑλλά-

δα. Ἡ πρωτεύουσα ἐσφάδαζε καὶ αὐτὴ ὑπὸ τὸ πέλαμα τῶν ἐπιδρομῶν καὶ τῶν κατακτητῶν. Μαῦρα Χριστοῦγεννα, Μαῦρη Πρωτοχρονιά, Μαῦρα Φῶτα. Ἡ πείνα ἐθέριζε καὶ ἡ συμφορὰ ἦταν διάχυτη σὲ ὅλα σχεδὸν τὰ ἀθηναϊκὰ σπιτία. Ἐπεφταν ἀκόμη στοὺς δρόμους, λιπόθυμοι καὶ μισοπεθαμένοι οἱ διαβάτες ἀπὸ τὴν ἐξάντλησι. Καὶ ἡ ναζιστικὴ μπότα περνοῦσε μὲ περιφρόνηση μπροστὰ στὴν δυστυχία καὶ ἀδιάφορη στὸν πόνο καὶ τὴ συμφορὰ. Τὰ Χριστοῦγεννα ἐπέρασαν μὲ φασολάδα καὶ ξεροκόμματα μαύρου ψωμοῦ τὸν χρόνον ἐκείνον, τὸ 1943. Ἡ πρωτοχρονιά δὲν ἐγνώρισε τὴν αἰβασιλόπιττα καὶ τὴν ἀφθονία τῶν γλυκισμάτων. Ὁ "Ἅγιος ἀπὸ τὴν Καισαρεία ἔμεινε ἀποκλεισμένος στὸ δρόμο κι' ὁ φόβος μήπως συρθῆ σὲ καμμιά «κομαντατούρα» τὸν ἔκαναν πολὺ σκεπτικὸ. Καὶ τῶν Φώτων ὁ ἀγιασμός τῶν ὑδάτων ἔγινε πολὺ μελαγχολικὰ καὶ θλιμμένα. Οὔτε ἐρρίχθηκε ὁ σταυρὸς στὶς ἑλληνικὲς ἀκτὲς καὶ ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη πρὸς τὰ ὀπίσω τὴν φορὰν αὐτὴν ὄχι ἀπλῶς ἀπὸ εὐλάβεια, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν φρίκη τῆς κατοχῆς. Εἶχαν ὀργιάσει διαφόρων τύπων καλλικάντζαροι τὴ χρονιά ἐκείνη χωρὶς ὅμως νὰ ἀμφιβάλῃ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ποῦ ἡ ἡμέρα τῶν Θεοφανείων θὰ τοὺς ἔδιωχνε ὅπως καὶ πάντα. Ἡ θρησκευτικὴ πίστις δὲν εἶχε κλονισθῆ ποτὲ καθὼς καὶ ἡ ἔθνικὴ. Τὸ ἰδανικὸ τῆς λυτρώσεως ἀπὸ κάθε πλευρὰ παρέμενε ἀκλόνητα πυργωμένο ἐπάνω στὰ θεμέλια τῆς ἑλληνοχριστιανικῆς ψυχῆς. Καὶ ὁ ἀθηναῖος δημοσιογράφος ἔγραφε σ' ἕνα χρονογράφημά του γιὰ τὰ ἐξωτικὰ αὐτὰ δημιουργήματα τῆς φαντασίας. Φεύγουν, ἔγραφε, οἱ καλλικάντζαροι, γιατί ἡ δύναμις τῆς χριστιανικῆς πίστεως παραμένει ἀκατανίκητη καὶ ἀσάλευτη. Τὸ χρονογράφημα ἐπροκάλεσε εὐχάριστη ἐντύπωσι σ' ἕνα περιωρισμένο, ἔοττω κύκλο ἀναγνωστῶν. Καὶ ὁ ἀθηναῖος δημοσιογράφος δεχότανε ἐν τῷ κρυπτῷ θερμῷ συγχαρητήρια ποῦ τοῦ προξενοῦσαν κατάπληξη.

*

Πρὶν ὅμως συνέλθῃ ἀπὸ τὴν κατάπληξή του καὶ ἐξηγήσῃ τὸν λόγο ποῦ ἐδημιουργήθηκε ἐντύπωσις τόσο ἀγαθὴ ἀπὸ ἕνα θρησκευτικῆς μορφῆς χρονογράφημα, ἐλάμβανε πρόσκλησιν νὰ παρουσιασθῆ τὴν ἴδια μέρα στὴν γερμανικὴ κομαντατούρα. Δὲν ἐδίστασε νὰ παρουσιασθῆ. Τὸν ἐδέχθηκε ἕνας ἑλληνομαθὴς «κατακτητῆς» κρατῶντας στὸ χέρι του τὴν ἐφημερίδα μὲ τὸ χρονογράφημα.

— Γιατί ἐγράψατε, ρώτησε αὐστηρὰ καὶ ἐπισημόντας τὴν ἐφημερίδα αὐτὸ τὸ ἄρθρο;

— Δὲν εἶναι ἄρθρο μαῖν χέρ. Ἐνα ἀπλὸ συνηθισμένο χρονογράφημα. Ἐκεῖνος ἔμειδίασε σαρκαστικὰ καὶ βλέποντας μέσα στὰ μάτια του τὸν Ἕλληνα δημοσιογράφο τοῦ εἶπε:

— Καὶ τί θέλουν στὸ χρονογράφημα αὐτοὶ οἱ καλλικάντζαροι;

Ποιοί είναι οί καλλικάντζαροι αὐτοὶ ποὺ ζητᾶτε νὰ φύγουν καὶ ποὺ ἐκδηλώνετε τόση χαρὰ ποὺ θὰ φύγουν;

Τότε γιὰ πρώτη φορὰ ὁ δημοσιογράφος ἀντελήφθηκε πόσο σοβαρὰ ἦταν ἡ θέσι του. Ἄς ὄψονται αὐτοὶ οἱ κακομούτσουνοι καλλικάντζαροι, τὰ δημιουργήματα αὐτὰ τῆς φαντασίας!

Ψυχραιμος ὡς τόσο ἔδωκε ἐξηγήσεις διευκρινίζοντας τὴν εἶδους εἶναι οἱ καλλικάντζαροι τῶν ἑλληνικῶν θρύλων καὶ παραδόσεων.

— Ὡστε ἐπιμένετε πῶς εἶναι νάνοι, κακομούτσουνοι καὶ ξερακιανοί.

— Καὶ κάτι περισσότερο μαῖν χέρ. Καὶ κουτσοὶ καὶ μονόφθαλμοὶ καὶ σακάτηδες.

Ὁ ἑλληνομαθὴς κατακτητὴς κάτι ψιθύρισε σ' ἓνα ὑψηλὸ στρατιωτικὸ μὲ τετράγωνες πλάτες. Ἀντελήφθηκε ὁ δημοσιογράφος ὅτι τὴ στιγμή ἐκείνη κρινόταν ἡ τύχη του.

— Ξέρεις τοῦ εἶπε κατόπιν ὁ ὑψηλὸς στρατιωτικὸς πῶς μπορούσες νὰ τυφεκισθῆς μ' αὐτὸ ποὺ δημοσίευσες;

— Νὰ τυφεκισθῶ! ἐτραύλισε ὁ ἀθηναῖος δημοσιογράφος.

— Γιὰ πρώτη καὶ τελευταία φορὰ ἐβρυχήθηκε ὁ γερμανὸς ἀξιωματικὸς, σ' ἀφίνουμε ἐλεύθερο. Καὶ πρόσεχε, μὴ ξαναγράψης ποτὲ γιὰ καλλικαντζάρους..

— Νὰ εἶσθε βέβαιοι...

Ἐξω ἀπὸ τὴν «κομαντατούρα» ὁ Ἕλληνας δημοσιογράφος ἔσταμάτησε γιὰ νὰ ἀναπνεύσῃ ἐλεύθερο ἀέρα καὶ ν' ἀπομακρύνῃ τὸ ὄραμα —φριχτὸ δράμα—τοῦ ἐκτελεστικοῦ ἀποσπάσματος. Ξορκισμένοι νὰ εἶναι οἱ ἄθλιοι αὐτοὶ κακομούτσουνοι καὶ σακάτηδες καλλικάντζαροι! Ξορκισμένος καὶ ὁ συχαμερὸς Μαντρακοῦκος ὁ ἀρχηγὸς τους! Μαζὶ ὁμως μὲ τὴν ἀνακούφισι γιὰ τὴν σωτηρία του ἀπὸ τυφεκισμὸ αἰσθάνθηκε καὶ μιὰ εὐχαρίστησι καὶ ὑπερηφάνεια. Ἐδικαιολόγησε τὰ συγχαρητήρια τῶν ἀναγνωστῶν καὶ ἀντελήφθηκε τότε ἀπόλυτα πῶς στὴν εἰκόνα τῶν καλλικαντζάρων τοῦ ἀθώου ἑορταστικοῦ χρονογραφήματος οἱ κατακτητὲς ὡσὰν νὰ ἀντίκρυζαν τὴν δική τους φωτογραφία. Καὶ ὡσὰν νὰ μὴν εἶχαν ἄδικο γιὰ τὴν παρομοίωσι καὶ τὴν ἐπιτυχημένη ἀλληγορία τοῦ χρονογραφήματος. Διαφορὰ μόνον ὑπῆρξε τὸν ἐπόμενον χρόνον τὸν τρόπο τῆς ἐκδιώξεώς τους

Φεύγετε νὰ φεύγουμε

γιατὶ ἔρχεται! ..

Ὁχι πλέον ὁ διάκος καὶ ὁ παπαῶς μὲ τὴν ἀγιαστούρα του ἀλλὰ ὁ στρατὸς ποὺ ἔφερνε τὴν ἑλληνικὴ ἐλευθερία. Οἱ Καλλικάντζαροι αὐτῆς τῆς ἐποχῆς τῆς κατοχῆς ἐγίνηκαν ἄφαντοι, ὅπως ὁ συχαμερὸς Μαντρακοῦκος καὶ οἱ ἄλλοι ξορκισμένοι Καλλικάντζαροι ποὺ μᾶς ἔρχονται τὰ Χριστούγεννα, γιὰ νὰ ἐξαφανισθοῦν κληρονομημένοι ἀπὸ τὴν χριστιανικὴ πίστι καὶ ἀπὸ τὸν Σταυρὸ τὴν ἡμέρα τῶν Θεοφανείων.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

Οἱ ἀρετὲς γεννιοῦνται μὲ τὴν ἀσκησὴν ἢ μιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη.

Κανένας, ἔλεγεν ὁ Ἀββᾶς Ἰσαάκ, δὲν μπορεῖ νὰ κατανικήσῃ τὰ πάθη του, παρὰ μ' ἀρετὲς σωματικὲς χεροπιαστὲς, καὶ πού νὰ μπορῆ νὰ τὶς βλέπῃ ὁ καθένας.

Παρόμοια καὶ τὸν κομποφантаγμὸ τοῦ νοῦ του, δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος νὰ τὸν νικήσῃ ὁ ἄνθρωπος, παρὰ μὲ τὰ θεάρεστα ἔργα. Γιατὶ τὸ μυαλό του εἶναι ἀλαφρό· κι' ἂν δὲν τὸ σφικτοδέσῃ κανένας, μὲ τὴ λόγιασῃ καὶ μὲ τὸ στοχασμό, ποτέ του δὲν παύει νὰ καταγίνεται μ' ἐπιπολαιότητες!

Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ζῆ κανένας εἰρηνικά, ἂν δὲν ὑποτάξῃ προ-
τῆτερα τοὺς ἐχθροὺς του; Κι'
ἂν ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ δὲν βα-
σιλέψῃ μέσα μας, πῶς εἶναι
βολετὸ νὰ πλησιάσωμε ὅλα
ἐκεῖνα τὰ πράγματα, πού δὲν
ζοῦνε παρὰ μόνο μέσα στὸ
βασιλῆιο τῆς εἰρήνης;

Τὸ πάθος, ἀδελφέ μου, εἶναι
σὰν ἓνα πρᾶγμα, πού μᾶς ἐμ-
ποδίζει καὶ πού μᾶς χωρίζει
ἀπὸ τὶς ἀρετὲς. Κι' ἂν δὲν πα-
σχίσωμε πρῶτα νὰ πέσῃ, μὲ
μεγάλῃ προσπάθεια, τὸ φρά-
γμα αὐτό, μᾶς εἶναι ἀδύνατο νὰ διακρίνωμε τί κρύβεται ἀπὸ
πίσω του. Πῶς εἶναι δυνατὸ νὰ βρισκεται κανένας ἔξω ἀπὸ κάποιο
τεῖχος, καὶ νὰ μπορῆ νὰ ἐπικοινωνῆ μ' αὐτοὺς πού βρίσκονται μέσα
ἀπὸ τὸ τεῖχος; Καὶ πῶς μπορεῖς νὰ βλέπῃς τὸν ἥλιο νὰ λάμπῃ,
ὅταν ὁ οὐρανὸς σκεπάζεται μὲ βαρυσυννεφιά; Ἔτσι δὲν μπορεῖς
νὰ γνωρίσῃς καὶ τὴν ἀρετὴν, ὅταν ἡ ψυχὴ σου σκεπάζεται ἀπὸ
τὰ σύννεφα τῶν παθῶν.

Δεῖσθω λοιπὸν στὸ Θεό, ἀδελφέ μου, νὰ σοῦ χαρίσῃ τὴν ἔφεσι,
καὶ τὴ λαχτάρα τὴν πνευματικὴν. Κι' ὅταν καταξιωθῆς μ' αὐτὴν,
τότε θ' ἀδιαφορῆς γιὰ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου· μὰ κι' ὁ κόσμος
θὰ ξεμακραίνῃ ἀπὸ κοντὰ σου καὶ θὰ σοῦ εἶναι σὰν ξένος.

Θέλῃμα ὁμως τοῦ Κυρίου μας εἶναι, μονάχα, μὲ κόπο μεγάλο καὶ
μόχθο βαρῦ, νὰ μποροῦνε ν' ἀποκοῦνε τὸν πνευματικὸν αὐτὸν
ἄρτο, ὅσοι τὸν ποθοῦνε. Μὰ κι' αὐτὸ πρὸς τὸ συμφέρο μας γίεται.

Γιατί, ἂν μπορούσαμε νὰ τὸν βρίσκωμε εὐκόλα, ἦτανε φόβος νὰ μὴν τὸ χωνέψωμε καλὰ· καὶ ν' ἀρρωστήσωμε, ἔτσι, καὶ νὰ πεθάνωμε.

Γιατί οἱ ἀρετὲς γεννιοῦνται ἢ μία ἀπὸ τὴν ἄλλη. Κι' ἂν δὲν ἀποκτήσῃ κανεὶς τὴ μητέρα καὶ βιασθῆῃ ν' ἀποκτήσῃ τὴ θυγατέρα της, γίνονται φίδια μέσα μας. Κι' ἂν δὲν τὸ αἰσθανθοῦμε νωρὶς καὶ νὰ τὰ διώξωμε, θανατώνουνε τὴν ψυχὴ μας.

Πρέπει νᾶχη κανεὶς ἀπεριόριστην ὑπομονὴ καὶ νὰ ὑποτάσσεται στό θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἄββᾶς Ἀκούβ κι' ὁ Ἄββᾶς Ποιμένας ἦσαν ἀδελφία κατὰ σάρκα· καὶ μαζί μὲ πέντε ἄλλα ἀδελφία τους ἀφωσιωθήκανε στό Θεὸ κι' ἀφήνοντας τὸν κόσμον, ἔκαναν τὴν ἄθλησὴ τους μένοντας ὅλοι μαζί σὲ κάποια σκῆτη.

Ὅταν ὁμως ἀπὸ τοὺς Μοζίκους, ποὺ ἐληηλατοῦσανε τὰ πάντα, ἐρημώθηκε καὶ ἡ σκῆτη τους, ἐφύγανε κι' ἀποτραβήχθηκαν σ' ἓνα τόπο ποὺ τὸν ἐλέγανε Τερουουθίν, καὶ ποὺ στό μέρος αὐτὸ ὑπῆρχεν ἓνας ἐρημος ναὸς τῶν εἰδωλολατρῶν. Τὸν ἐπίασαν λοιπόν, καὶ πήρανε τὴν ἀπόφαση νὰ μείνουν ἐκεῖ προσωρινὰ· ὡστόσο νὰ καλομελετήσουνε καὶ ν' ἀποφασίσουνε ποῦ θὰ ἐγκατασταθοῦνε ὀριστικά.

Κι' ὁ ἄββᾶς Ἀκούβ, ποῦτανε ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ ὄλους κι' αὐτὸς ἔκαιε τὸ κουμάντο, εἶπε στὸν Ἄββᾶ Ποιμένα — Κάμε τὴ συγκατάβαση ἀδελφέ μου, ν' ἀκούσης τὴ γνώμη μου καὶ δέξου κι' ἐσύ, κι' ἐγώ, κι' ὅλα μας τ' ἀδελφία, νὰ μείνωμε χωριστὰ ὁ καθένας μας ὄλην αὐτὴν τὴν ἐβδομάδα. Κι' ὁ Ἄββᾶς Ποιμένας τ' ἀποκρίθηκε — Ἄς γίνῃ ἔτσι, ἀφοῦ τὸ θέλεις κι' ἀφοῦ ἐσύ τὸ κρίνεις σωστὸ καὶ πρεπούμενο. Καὶ πραγματικά ἔτσι κι' ἔγινε.

Μέσα λοιπόν στό ναὸ αὐτὸν ἦτανε κάποιο ἄγαλμα ἀπὸ μάρμαρο· καὶ κάθε πρωὶ ὁ Ἄββᾶς Ἀκούβ τὸ πετροβολοῦσε στό πρόσωπο. Καὶ τὸ βράδυ πάλι στεκότανε μπροστὰ του, μὲ ταπείνωση, καὶ τοῦλεγε — Σε παρακαλῶ, νὰ μὲ συγχωρέσῃ. .. Κι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἐξακολούθησε νὰ τὸ κάνῃ ὅλη τὴν ἐβδομάδα.

Σὰν ἦλθε λοιπόν τὸ Σάββατο, ἐμίξανε πάλι καὶ συναγροικηθήκανε μεταξύ τους ὅλα τ' ἀδελφία. Καὶ τότες ὁ ἄββᾶς Ποιμένας εἶπε στὸν Ἀκούβ—Σ' ἔβλεπα, ἀδελφέ μου, πὼς ὄλην αὐτὴ τὴν ἐβδομάδα κάθε πρωὶ πετροβολοῦσες τὸ ἄγαλμα στό πρόσωπό του· καὶ ὕστερα πὼς κάθε βράδυ τοῦκανε μετάνοια καὶ παρακαλοῦσες νὰ σε συγχωρέσῃ. Πές μου λοιπόν, πὼς εἶναι δυνατὸν νὰ γίνετα

ένα τέτοιο πράγμα, από άνθρωπο που έχει αληθινή πίστη; Και τ' ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας — Αὐτὸ τῶκαμα, ἄββᾶ μου, γιὰ σᾶς. Καὶ σὲ ρωτῶ τώρα κι' ἐγώ, μὲ τὴ σειρά μου· ὅταν τῶκανα αὐτὸ εἶδατε ποτέ; σὰς νὰ θυμώση ἢ νὰ βογγάη τὸ ἄγαλμα; — Κι' ὁ ἄββᾶς Ποιμένας τ' ἀποκρίθηκεν — Ὁχι, δὲν τὸ εἶδαμε. Καὶ τὸν ξαναρώτησεν ὁ Γέροντας — Κι' ὅταν τοῦβαζα τὴ μετάνοια καὶ τὸ παρακαλοῦσα νὰ μὲ συγχωρήσῃ, μήπως τὸ εἶδατε νὰ παραχθῆ καμμιά φορά καὶ νὰ μ' ἀποκριθῆ τίποτε καὶ πῶς δὲν μὲ συγχωρᾷ; Καὶ τ' ἀπάντησε πάλιν ἐκεῖνος — Ὁχι.

Ἐ! λοιπόν, ἀδέλφια μου, ἂν θέλετε νὰ μείνωμε ὅλοι μαζί, πρέπει νὰ μοιάσωμε τέλεια μὲ τὸ ἄγαλμα αὐτό· πού εἶτε τὸ ταπεινώνει κανέναν, εἶτε καὶ τὸ τιμᾷ καὶ τὸ δοξάζει, αὐτὸ μὲνει ἀδιαφόρετο κι' ὅλως διόλου ἀτάραχο. Ἀλλοιώτικα, ἂν δὲν θέλετε κι' ἂν δὲν μπορῆτε νὰ τὸ κάνετε αὐτό, ὁ ναὸς ἔχει τέσσερες θύρες· κι' ἄς τραβήξῃ ὁ καθένας ὅπου τ' ὀρέγεται κι' ὅπου τὸ θελήσῃ.

Σὰν τ' ἄκουσαν αὐτὸ τ' ἀδέλφια του, ἐπροσπέσανε κι' ἐγονάτισαν ἐμπρός του καὶ τοῦ εἶπαν.

— Ὁ,τι θέλεις ἐσύ, Πατέρα μας· αὐτὸ καὶ θὰ κάνωμε πάντα πρόθυμα κι' ἀσυζήτητα.

Ἐμειναν λοιπόν ἐκεῖ ὅλη τους τὴ ζωὴ, πειθαρχημένοι καὶ μοιρασμένοι κατὰ πάντα. Κι' ὅπως διηγήθηκεν ἀργότερα ὁ ἄββᾶς Ποιμένας — «ὤρισεν ὁ Γέροντας ἕναν ἀπὸ μᾶς οἰκονόμο καὶ φροντιστὴ κι' ὅ,τι μᾶς ἔδινε γιὰ τροφή τὸ δεχόμεστε μ' εὐχαρίστησί μας μεγάλη· κι' ἐζήσαμε, μὲ μεγάλη ἀγάπη καὶ μὲ εἰρήνη».

Λόγια ἁγίων Πατέρων γιὰ τὴν εὐλογημένη ταπείνωση.

Ὁ Ἅγιος Ἐφραίμ ἔλεγε·

Ὅταν εἶσαι ὑποχρεωμένος νὰ ζῆς κοντὰ μ' ἄλλους ἀδελφούς σου, ποτέ σου νὰ μὴ θέλῃς νὰ διατάξῃς, παρὰ νᾶσαι ταπεινός· καὶ νὰ γίνῃσαι ὁ τύπος καὶ τὸ παράδειγμα στὰ καλὰ ἔργα· καὶ νὰ φανερῶ· εἶσαι πρόθυμος καὶ προσεκτικὸς σ' ὅ,τι λένε.

Κι' ἂν τυχὸν παρουσιασθῆ κάποτες ἀνάγκη νὰ εἰπῆς κι' ἐσύ τὴν γνώμη σου, νὰ τὴ λές πάντα σπινόφωνα καὶ μὲ πραότητα. Κι' ἂν σ' ἀντιμιλήσῃ κάποιος, ἐσύ νὰ μὴν παραχθῆς οὔτε καὶ ν' ἀφάρτασθῆς ἀπὸ ἕξαψη· παρὰ νὰ φαίνῃσαι πῶς δὲν ἐπιμένεις, ὅτι ἡ γνώμη

σου—σώνει και καλά—είναι ή σωστή, παρά νά τοῦ εἰπῆς — Ἐγώ, εὐλογημένε μου, εἶπα μιάν ἰδέα, χωρίς νά ξέρω καλά τὰ πράγματα. Τὸ τί πρέπει νά γίνη ἐσὺ τὸ ξέρεις· γιατί βέβαια ἐσὺ τὰ κατέχεις πολὺ καλύτερα ἀπὸ ἐμένα.

Κι' ὅταν τοῦ μιλήσης μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, ὁ Διάβολος πού αὐτὸς φέρνει ὅλες τὶς ἀναταραχές κι' ὅλες τὶς ἀναστάτωσης, θὰ φύγη ντροπισμένος και θὰ πάη νά κρυφθῆ στὰ Τάρταρα. Γιατί οἱ φιλονικίες και τὰ πείσματα προκαλοῦνε θυμούς ἀγιάτρευτους, κι' ὅπως λέει ἡ Γραφή «ὁ θυμὸς ἀναπαύεται μέσα στὴν ἀγκαλιὰ τῆς ἀσέβειας». Καί γι' αὐτὸ μᾶς παραγγέλλει κι' ὁ θεὸς ἀπόστολος «ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ δὲν πρέπει νά φιλονικᾷ». Ἀρχὴ τῆς καρποφορίας εἶναι τὸ

ἄνθος. Καί ἀρχὴ τῆς ταπεινοφροσύνης εἶναι ἡ ὑποταγὴ στοῦ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Κι' αὐτὸς πού τὴν ἔχει εἶναι ὑπάκουος, καλόγνωμος, σεμνὸς και γεμᾶτος ἀπὸ καλωσύνη σὲ μικροὺς και σὲ μεγάλους· μὲ τὴν πεποίθησι πὼς ὁ Θεὸς θὰ τὸν ἀνταμείψῃ στὴν αἰώνια ζωή.

Ἐνας ἀδελφὸς εἶπε κάποτε: Στὴν προσευχή μου στοῦ Θεοῦ τοῦ ζητῶ πάντα νά μὲ φωτίζη, ἂν τυχὸν μοῦ εἰπῆ κάποιος νά κάμω κάτι, νά λέω μέσα μου· — αὐτὸς εἶναι ἀφέντης σου και πρέπει νά τὸν ἀκούης. Κι' ἂν φανερωθῆ κι' ἄλλος, νά ξαναειπῶ — αὐτὸς εἶναι ἀδελφὸς τοῦ ἀφέντη σου. Κι' ἂν παρουσιασθῆ και κανένα παιδί και μὲ διατάξῃ κι' αὐτὸ νά κάμω κάτι, νά εἰπῶ ἄλι — Αὐτὸ εἶναι παιδί τοῦ ἀφέντη σου.

Και μὲ τὸν τρόπον αὐτὸ κατώρθωνε (μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, και μὲ τὴν ἄκρα του ταπείνωση) ν' ἀντιτάσσεται στοὺς διαφορετικούς του λογισμούς, κι' ἔκανε τὰ πάντα μὲ προθυμία και μὲ ἀταραξία.

*

Ἡ ἀγία Συγκλητικὴ ἔλεγε:

Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι τόσο μεγάλη ἀρετὴ, ὥστε ὁ Σατανᾶς πού τὸ κατορθώνει νά μιμῆται ὅλες τὶς ἀρετές, αὐτὴν μονάχα, ὄχι μονάχα δὲν τὸ μπορεῖ, ἀλλὰ και δὲν καταλαβαίνει καθόλου τὴ σημασία της.

Γι' αὐτὸ κι' ὁ Ἀπόστολος Πέτρος, πού ἤξερε καλά πὼς ὁ Πονηρὸς δὲν ἔχει τὴν ἰσχύος νά μασκαρευθῆ μ' αὐτὴν, μᾶς παραγγέλλει νά τὴν ἔχωμε γκόλφι μας· και νά συγκρατοῦμε και νά συναρμολογοῦμε μ' αὐτὴν κι' ὅλες τὶς ἄλλες ἀρετές.

Γιατί, ὅπως δὲν μᾶς εἶναι βολετὸ νά σκαρώσωμε καράβι, δίχως

καρφιά· ἔτσι δὲν μπορούμε καὶ νὰ σωθοῦμε δίχως τὴν ταπεινοφροσύνη.

Κι' ὁ θεῖος μας Λυτρωτής, ὅταν μᾶς καταξίωσε μὲ τὴν θεία του Οἰκονομία, τὴν ταπεινοφροσύνην ἐντύθηκε· «Μάθετε—μᾶς εἶπεν—ὅτι εἶμαι πρᾶος καὶ ταπεινὸς στὴν καρδιά μου, καὶ θὰ βρῆτε ἀνάπαυση γιὰ τὴν ψυχὴ σας».

Ἡ ταπεινοφροσύνη λοιπὸν—ἔλεγεν—εἶναι ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος κάθε καλοῦ . . . .

*

Ὁ Ἀββᾶς Ἐπιφάνιος εἶπε κάποτε·

Ἡ Χαναναία γυναίκα ἐφώναξε δυνατὰ, καὶ εἰσακούσθηκε. Ἡ ἄλλη ἐκείνη, ποὺ αἰμορροοῦσε δὲν μίλησε καθόλου, κι' εὐεργετήθηκε. Κι' ὁ Τελῶνης δὲν ἀνοίξε διόλου τὸ στόμα του, κι' ὁ Θεὸς τὸν εὐσπλαγχνίσθηκε. Ὁ δὲ Φαρισαῖος ποὺ ἐφώναξε κι' ἐκραύγαζε κατακρίθηκε. Γι' αὐτὸ κι' ὁ Κύριος μακαρίζει περισσότερο ἀπὸ ὅλους τοὺς φτωχοὺς στὸ πνεῦμα.

Ἦτανε, ἔλεγε, σὲ μιὰ πολιτεία ἕνας παπᾶς, ποὺ ἀπὸ πείραξη τοῦ Σατανᾶ ἐκουλίσθηκε στὴν ἁμαρτία. Ὅταν λοιπὸν ἐγίνηκε σύναξη στὴν Ἐκκλησίᾳ του, ἐνῶ κανεὶς δὲν εἶχε πάρει εἶδησι γι' αὐτό, στάθηκε στὴν Ὠραία Πύλη κι' ὠμολόγησε στὸ λαὸ τὸ φταίσιμό του καὶ τοὺς εἶπε—Ἐπεσα σὲ ἁμαρτία. Κι' ἀμέσως ἔβγαλε τὸ πετραχήλι του καὶ τ' ἀκούμπησε ἐπάνω στὴν Ἁγία Τράπεζα, λέγοντας—Δὲν εἶμαι ἄξιος πλέον νὰ εἶμαι ὁ ἱερέας σας καὶ ὁ πνευματικὸς σας ὁδηγός.

Ὁ κόσμος λοιπὸν γύρω ἐφώναξε καὶ μὲ κλάμματα στὰ μάτια τοὺς ἔλέγανε—Ἄς πέση ἐπάνω μας ἡ ἁμαρτία σου. Φθάνει μονάχα νὰ μείνης ὁ ἐφημέριός μας.

Κι' αὐτὸς τοὺς εἶπε—Ἄν θέλετε πραγματικὰ νὰ μείνω νὰ κάμετε αὐτὸ ποὺ θὰ σᾶς εἰπῶ. Ἐπρόσταξε λοιπὸν νὰ κλείσουν ὅλες οἱ ἄλλες πόρτες τῆς Ἐκκλησίας, ἐκτὸς ἀπὸ μιὰ πορτοῦλα· κι' ἐπῆγε κι' ἐξάπλωσε προῦμυτα μπροστά της καὶ εἶπε—Θὰ παραβῆ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὁποῖος θὰ βγαίη καὶ δὲν θὰ μὲ πατήση.

Τῶκαμαν λοιπὸν, ὅπως τοὺς εἶπε· κι' ὅλοι ὅσοι ἔβγαιναν, τὸν ἐπατοῦσαν. Κι' ὅταν ἔβγαине κι' ὁ τελευταῖος, ἀκούσθηκε μιὰ φωνὴ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ποὺ ἔλεγε—Γιὰ τὴ μεγάλη του ταπεινίωση, τοῦ συγχώρησα τὴν ἁμαρτία του.

*

Ἐρώτησαν ἕνα σεβάσμιο Γέροντα—Τί εἶναι, Γέροντά μου,

ταπεινώση; Κι' αὐτὸς ἀποκρίθηκε — Ἡ ταπεινώση εἶναι ἔργο πραγματικὰ Θεϊκό. Κι' ὁ δρόμος πού μᾶς ὀδηγεῖ πρὸς τὴν ταπεινώσιν εἶναι τὸ νὰ ταλαιπωροῦμε τὸ σῶμά μας καὶ νὰ λογιάζωμε τὸν ἑαυτὸ μας σὰν ἀμαρτωλὸ καὶ σὰν τελευταῖο καὶ κάτω ἀπ' ὅλους. Κι' ὅταν τὸν ξαναρώτησαν — Τί πάει νὰ εἰπῇ κάτω ἀπ' ὅλους, τοὺς ἀποκρίθηκεν ὁ Γέροντας — Τὸ νὰ μὴ προσέχωμε στὶς ξένες ἀμαρτίες. Ἄλλὰ νάχωμε τὸ νοῦ μας στὶς δικές μας καὶ νὰ παρακαλοῦμε ἀδιάκοπα τὸ Θεό.

Κάποτε ἐπήγανε σ' ἓνα Γέροντα ἀσκητὴ κάποιον δαιμονιζόμενο γιὰ νὰ τὸν γιατρέψῃ. Κι' ὁ Γέροντας ἐπειδὴ τὸν ἐθερμοπαρακαλέσανε πολὺ εἶπε στὸ Δαίμονα: — Νὰ βγῆς ἀπὸ τὸ πλάσμα τοῦ Θεοῦ. Κι' ἀποκρίθηκεν αὐτὸς — Θὰ βγῶ, ἀφοῦ τὸ προστάξῃς· ἀλλὰ πές μου κι' ἐσὺ κάτι πού θὰ σ' ἐρωτήσω — Ποιοὶ εἶναι τὰ ρίφια καὶ ποιοὶ εἶναι τ' ἀρνιά; Κι' ὁ Γέροντας ἀπάντησε — Τὰ ρίφια, ξέρω πῶς εἶμαι ἐγώ. Ποιοὶ ὅμως ἀρνιά, ὁ Θεὸς τὸ ξέρει.

Ὁ Λαοεὸς φέρει ἐπὶ ληρῶν
Γραμμάτι. ὁμοίωμα τοῦ
Μοναχικοῦ τοῦ Δοχειαρίου

Κι' ὅταν ἄκουσεν ὁ Δαίμονας τὰ λόγια αὐτὰ ἐφώναξε δυνατὰ — Ἡ ταπεινώσή σου αὐτὴ μὲ κατανίκησε καὶ βγαίνω ἀμέσως. Καὶ πραγματικὰ ἐβγῆκεν ἐκείνη τῇ στιγμῇ.

Αὐτὸς λοιπὸν πού ἔχει ταπεινώση ταπεινώνει τοὺς Δαίμονες. Ὅποιος ὅμως δὲν ἔχει γίνεται παιγνίδι τῶν Δαιμόνων. Εἶδα, εἶπεν ὁ ἅγιος Ἀντώνιος ὅλες τὶς παγίδες πού ἔχει ἀπλώσει ὁ Διάβολος ἐπάνω στὸν κόσμον μας αὐτὸ κι' ἀναστένασα, γιὰ τὴν ἐσυλλογίσθηκα — Πῶς θὰ μπορέσῃ νὰ τὶς ξεφύγῃ κανεὶς. Καὶ ἤκουσα μιὰ φωνὴ πού μοῦλεγε — Μονάχα μὲ τὴν ταπεινοφροσύνη.

Ἐπίδοσις ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

ΤΑ ἘΧΑΡΟΥΜΕΝΑ ΠΑΙΔΙΑ.,

εἶναι τὸ περιοδικὸ ὄλων τῶν παιδιῶν τῆς Ἑλλάδος. Τὸ διαβάζουν μὲ ἐνθουσιασμό, διότι μορφώνονται Ἐθνικά, Ἐκκλησιαστικά, Χριστιανικά. Ποικιλία θεμάτων, πλουσιωτάτη πολύχρωμη εἰκονογράφησις.

Σελίδες 20. Ἐτησίᾳ πληρωμὴ δραχ. 12.

Ἐγγραφαὶ εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἀποστ. Διακονίας.

ΓΙΑ ΝΑ ΤΗ ΔΙΑΦΥΛΑΞΩΜΕ ΑΤΡΩΤΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΥΤΙΚΕΣ ΠΛΑΝΕΣ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΩΣ ΕΝ ΟΥΡΑΝΩ, ΚΑΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ...

(Ὁ Ὁρθόδοξος Μοναχισμός)

Ἡ Ἐκκλησία ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς τάξεις πιστῶν: Τοὺς ποιμένες, τὸν λαὸ καὶ τοὺς μοναχοὺς. Ἡ τρίτη τάξις ἀριθμῆι τὰ λιγώτερα μέλη, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν σημαίνει καθόλου, ὅτι ἡ σπουδαιότης τῆς εἶναι μικρότερη. Ἀπεναντίας ἀκριβῶς πρόκειται γιὰ τὴν τάξι ἐκείνη, στὴν ὁποία ὑπάγονται οἱ ψυχές πού καλοῦνται νὰ ἐφαρμόζουν τὶς ἀκραῖες ἐντολές τοῦ Κυρίου καὶ χάρι στὴ βαθύτερη καὶ πιὸ ρηξικέλευθη πνευματικότητά τους νὰ τροφοδοτοῦν τὴν Ἐκκλησία μὲ στοιχεῖα πολύτιμα καὶ περιούσια θεολογικοῦ, λατρευτικῶ καὶ ποιμαντικοῦ ὕλικου.

Ὁ Κύριος εἶπε, ὅτι στὴν οἰκία τοῦ Πατρὸς του ὑπάρχουν πολλὲς μονές. Κι' ὁ ἀπόστολος Παῦλος προσθέτει, ὅτι στὴν ἄνω ζωῆ, οἱ δίκαιοι θὰ διαφέρουν ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον σὲ δόξα καὶ σὲ ἔντασι λάμπεως. Ὅλοι ὅσοι πιστεύουν στὸν Χριστό, θὰ σωθοῦν. Ἀλλὰ ἡ πίστις αὐτὴ εἶναι διαφορετικοῦ βαθμοῦ καὶ τὰ ἔργα, πού τὴν συνοδεύουν, εἶναι ἀνάλογα πρὸς αὐτοὺς τοὺς βαθμούς. Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος διαφωτίζει ὠριατότατα τὸ γεγονός αὐτό, ἐρμηνεύοντας τὸ γνωστὸ ρητὸ γιὰ τὸν ποικιλμένο καὶ διάχρυσο ἱματισμὸ τῆς νοητῆς βασιλίσσας, μὲ τὴν ὁποία συμβολίζεται στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἡ Ἐκκλησία. Γράφει, λοιπόν, ὅτι μ' αὐτὸν τὸν ἱματισμὸ ἐννοεῖται ὁ βίος τῶν τέκνων τῆς, πού εἶναι ποικίλος. Ὅλοι, μέσα στὴν Ἐκκλησία, δὲν ἀκολουθοῦμε τὸν ἴδιο τρόπο πολιτείας. Γι' αὐτό, τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δὲν παριστάνει τὸν ἱματισμὸ τῆς Ἐκκλησίας ὁμοίμορφο καὶ μονότονο, ἀλλὰ χρυσοποικίλτο. Χρυσοποικίλτος σημαίνει ὄχι ὀλόχρυσος. Ἄλλοῦ εἶναι χρυσαφένιος, ἄλλοῦ μεταξωτός, ἄλλοῦ πορφυρός. Δὲν μπορείς νὰ εἶσαι χρυσός; Γίνε μεταξίνος. Δὲν μπορείς νὰ εἶσαι μεταξίνος; Γίνε πορφυρός. Σὲ δέχομαι—λέγει ὁ Χριστός—, μόνον νὰ εἶσαι κομμάτι αὐτοῦ τοῦ ἱματισμοῦ.

Ἡ μοναχικὴ ὁδὸς εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν ὁδὸς τῆς Χριστιανικῆς τελειότητος, τὸ στάδιο τῶν μεγάλων ἀθλητικῶν ἐπιδόσεων τῆς πίστεως, ἀντιστοιχώντας κυριώτατα στὸ χρυσοὶ στοιχεῖο τοῦ ἱματισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκεῖνοι πού ἀκολουθοῦν αὐτὴ τὴν ὁδὸ, ἐκεῖνοι πού κατεβαίνουν σ' αὐτὸ τὸ στάδιο, εἶναι οἱ ἔρασταὶ τῆς τελειότητος, ἡ κορυφὴ τῆς ἀναγεννημένης ἀνθρωπότητος, οἱ ψυχές πού διψοῦν νὰ πολιτευθοῦν μὲ κάθε ἀκρίβεια πρὸς ὅ,τι ἐντολοδοτεῖ παντοῦ τὸ Εὐαγγέλιο, ἐφαρμόζοντας ἔτσι στὸ βίον τους, περισσότε-

ρο από όλους τους άλλους πιστούς, τὴν αἴτησι τῆς κυριακῆς προσευχῆς «γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς» καὶ προσεγγίζοντας μ' αὐτὸν τὸν τρόπο τὴν εὐαγγελικὴν πολιτείαν.

Ἐκτός, λοιπόν, ἀπὸ τὸν ἀθλητικὸν χαρακτήρα του, ποὺ ἐξαιρέται μὲ τὴν καθιερωμένην στῆ ρωσικὴν γλῶσσαν ἀπόδοσι τῆς ἐννοίας τοῦ μοναχοῦ, ὁ μοναχισμὸς ἔχει σὰν βασικὸν τοῦ γνώρισμα καὶ τὴν ἀγγελουειδῆ καθαρότητα καὶ νηφαλιότητα. Ἡ νῆψις, ὡς καὶ ἡ ἀπάθεια, εἶναι ἀπὸ τοὺς πρωταρχικοὺς σκοποὺς τοῦ μοναχικοῦ βίου.

Ὁ μοναχισμὸς δὲν ἀνέκυψε στῆ ζωὴ τῆς ἐκκλησίας, ὅπως πιστευόταν, τὸν 4ον αἰῶνα. Ἔχει τὶς ρίζες του στὶς πρώτες ἡμέρες τῆς. Ἐκτός ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Κύριον, ποὺ πρότυπο σὲ ὅλα, ἔδωκε τὶς ἀρχές του στὴν ἴδια του τὴ ζωὴ (ἀποτράβηγμα στὴν ἔρημον, ἐπὶ σαράντα ἡμέρες, προσευχὴ κατὰ μόναν, μακρὰ ἀπὸ τοὺς μαθητάς)*, οἱ ἴδιοι οἱ ἀπόστολοι τόνισαν τὴν ἡσυχαστικὴν κ' ἐσωτερικὴν πλευρὰ τοῦ μοναχισμοῦ, ἀπαλλάσσοντας τὸν ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς μέριμνας τῶν τραπεζῶν καὶ λέγοντας «ἡμεῖς δὲ προσκαρτερήσομεν τῇ προσευχῇ». Βλέπουμε ἐπίσης τὸν Παῦλον, πρὶν ἀρχίσῃ τὶς περιουδεῖες του, νὰ ἀποσύρῃται καὶ νὰ ἐτοιμάζῃ τὸν ἑαυτὸν ἐπὶ χρόνια σὲ κάποιον ἀπόμωρον σημεῖον τῆς Συρίας.

Ὁ μοναχισμὸς στὴν πρώτη Ἐκκλησίᾳ, ἐμφανίζεται ἐπίσης μὲ ἐξαιρόμενον τὸ στοιχεῖον τῆς ἀγαμίας, ποὺ εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ κύρια συστατικά του. Ὁ Παῦλος τὴ συνιστᾷ. Ὁ Ἰουστίνος, στὴν Α' Ἀπολογία του, γράφει: «Πολλοὶ τινες καὶ πολλαὶ ἐξηκοντοῦται καὶ ἑβδομηκοντοῦται, οἱ δὲ ἐκ παίδων ἐμαθήτευσαν τῷ Χριστῷ ἄφθοροι διαμένουσιν».

Γύρω ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ μοναχικοῦ προορισμοῦ, ὑπάρχει σήμερον κάποια σύγχυσις σὲ πολλοὺς. Ἄλλοι εἶναι προσκολλημένοι στὴν ἀντίληψιν ὅτι ὁ μοναχὸς εἶναι προορισμένος νὰ ἀναπνέῃ καὶ νὰ κινῆται σὲ μιὰ τελεσίδικη κ' ἀπόλυτη ἀπομόνωσιν ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ ὅτι ἡσυχαστικὸν στοιχεῖον εἶναι τὸ κύριον γνώρισμα τῆς μοναχικῆς πολιτείας. Ἄλλοι, ἐπηηρεασμένοι ἀπὸ τὸν ἐγκόσμιον ρωμαιοκαθολικὸν μοναχισμόν, παραβλέπουν τὸ στοιχεῖον αὐτὸ καὶ τονίζουν ὅτι ὁ μοναχὸς πρέπει νὰ δίνῃ τὸ παρῶν μέσα στὸν κόσμον, πρὸς εὐαγγελισμόν τοῦ κόσμου.

Ποιὰ εἶναι τάχα ἡ σωστὴ, ἡ ὀρθόδοξη θέσις τοῦ ζητήματος; Δὲν εἶναι δύσκολον νὰ τὴν καθορίσωμε, ἀρκεῖ νὰ ἔχουμε ὑπ' ὄψιν μας τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐνας βυζαντινὸς συγγραφεὺς λέγει, ὅτι οἱ μοναχοὶ ἀποτελοῦν

---

* Ὡραϊότατον εἶναι τὸ βῆμα τοῦ ἁγίου Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ: «Γεννήθηκε ὁ Κύριος ἀπὸ παρθένον, γὰρ νὰ τιμῆται τὴν παρθενίαν. Γεννήθηκε ἀπὸ ἀρραβωνιασμένην, γὰρ νὰ τιμῆται τὸν γάμον».

τὰ νεῦρα, τοὺς μυῶνες καὶ τὴ βᾶσι τῆς Ἐκκλησίας. Ἀκόμα κι' ἓνας ἀπὸ τοὺς πιὸ περιβοήτους παρανοητὲς τῆς Ὀρθοδοξίας, ὁ Χάρνακ, δὲν μὴ πάσαε μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸ γεγονός καὶ τόνισε ὅτι ὁ μοναχισμὸς στάθηκε ὁ κυριώτερος παράγων ἀπ' ὄσους διαμόρφωσαν τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἄλλὰ πῶς ὁ μοναχισμὸς ἔπαιξε αὐτὸ τὸν ρόλο; Ἀναμφισβήτητα, ἐπειδὴ εἶχε τὸ ἀναχωρητικὸ κι' ἡσυχαστικὸ στοιχεῖο, ποῦ ἐπέτρεψε τὴν ἰλιγγιώδη πνευματικὴ ἐμβάθυνσι στὰ κοιτάσματα τῆς πίστεως κι' ἀνάλογη τελειότητα ζωῆς. Οἱ δυὸ αὐτὲς πραγματοποιήσεις, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ σωματικὴ καταπόνησι καὶ τὸν ὑπωπιασμὸ τῆς σαρκός, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀποφυγὴ τῶν ἀδιαβλήτων ὑλικῶν ἀπολαύσεων, ποῦ τίς ἔχει ὅποιος ζῆ Χριστιανικὰ μέσα στὸν κόσμον, ἐπιτεύχθησαν μὲ τὴν ἀνάπτυξι μιᾶς τεχνικῆς τῆς ἐσωτερικῆς προσευχῆς, μιᾶς τεχνικῆς ποῦ καταβολὲς τῆς βρίσκουμε ἤδη στὸν Διάδοχο Φωτίκης, ἐνῶ τὴν πρώτη τῆς συστηματικῆς περιγραφῆς τὴν ἀπαντᾶμε, αἰῶνες ἀργότερα, στὸν Συμεῶν τὸν Νέο Θεολόγο.

Οἱ ἐπιτεύξεις αὐτὲς, ποῦ καρποὶ τοὺς ὑπῆρξαν, μέσα στὴν ὅλη ἐκκλησία ὁ θεολογικὸς, ὑμνωδιακὸς καὶ λειτουργικὸς τῆς ἐμπλουτισμὸς, δὲν θὰ εἶχαν σημειωθῆ, ἂν δὲν ὑπῆρχε στὴ μέση τὸ ἡσυχαστικὸ κι' ἀναχωρητικὸ στοιχεῖο τοῦ μοναχισμοῦ μὲ τόση ἐπικράτησι.

Ἄλλὰ ἂν ἡ βᾶσις καὶ τὸ κύριον πεδίου τοῦ μοναχισμοῦ εἶναι ἡ ἀναχώρησι κι' ἡ ἡσυχία, αὐτὸ δὲν σημαίνει καθόλου ὅτι ὁ ὀρθόδοξος μοναχισμὸς πρέπει νὰ νοηθῆ ἀποκλειστικὰ τοποθετημένον μέσα στὰ ὄρια αὐτοῦ τοῦ πεδίου. Δὲν εἶναι μιὰ μερὶς τέκνων τῆς Ἐκκλησίας διαχωρισμένη ἀπὸ τὰ ἄλλα τῆς τέκνα — ἐγκόσμιο κληρὸ καὶ λαό—, ἀλλὰ ἀπλῶς μιὰ προέκτασις τῆς. Ἡ προέκτασις αὐτὴ ἔχει ὀργανικὴ συνάφεια μὲ τὸ ὑπόλοιπον σῶμα τῆς Ἐκκλησίας καί, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ ρευστότητα πνεύματος, ποῦ ὑφίσταται ἀνάμεσα προεκτάσεως καὶ ὑπολοίπου σώματος, ὑπάρχει καὶ μιὰ ρευστότης ψυχῶν. Ὁ μοναχὸς μπορεῖ νὰ γυρίσῃ στὸν κόσμον, νὰ χρησιμοποιοθῆ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν μέσα στὸν κόσμον.

Ἡ ἱστορία μιᾶς εὐγλωττα. Δὲν πρόκειται ἀπλῶς γιὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου, ποῦ ἐγκατέλειπε τὴν ἔρημον καὶ κατέβαινε στὴν Ἀλεξάνδρεια γιὰ νὰ ἐνισχύῃ μὲ τὴν παρουσίαν του καὶ τὰ λόγια του τοὺς χειμαζομένους πιστοὺς, στὶς δύσκολες περιστάσεις τῶν διωγμῶν. Οὔτε γιὰ τὴ στρατολογία, ποῦ ἡ ἐκκλησία ἔκανε, ὅπως λόγου χάρι στὴν περίπτωσι τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἀναρπάσσοντας ἀναχωρητὲς καὶ μεταβάλλοντάς τους σὲ ποιμένες.

Ἡ διακίνησις ἀνάμεσα στὸν χῶρον τοῦ μοναχισμοῦ καὶ τῆς ὑπόλοιπης Ἐκκλησίας ἦταν ὄχι μεμονωμένο περιστατικόν, ἀλλὰ κάτι τι πιὸ γενικόν καὶ τὸ πιὸ συνηθισμένον. Ξέρουμε, λόγου χάρι, ὅτι ὁ

Βασίλειος ἐπεδίωξε νὰ μεταβάλῃ τὶς μονὲς σὲ φυτώρια παιδείας γιὰ τοὺς νέους, πού τὸ πρόγραμμά τῆς ἦταν ὄχι μόνο Χριστιανικό, ἀλλὰ καὶ κοσμικό. Ξέρουμε ἐπίσης ὅτι ὁ Ἰερὸς Χρυσόστομος, γιὰ τὸν εὐαγγελισμό τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τοῦ Βορρᾶ, ἔστειλε μοναχοὺς. Ἄς θυμηθοῦμε ἀκόμη τοὺς στυλίτες, πού ἡ μετέωρη μόνωσίς τους περιβαλλόταν ἀπὸ κόσμο.

Τί σημαίνουν αὐτὰ τὰ δεδομένα, πού δὲν εἶναι τὰ μόνα, ἀλλὰ ἀπλῶς τὰ πήραμε ἀπὸ ἓνα ὀλόκληρο σχετικὸ σωρό; Ὅτι ὁ ὀρθόδοξος μοναχισμός, ὅπως λέγει ἡ ἀρχαία παράδοσις, δὲν πρέπει νὰ νοῆται μόνο μέσα στὰ ὅρια τῆς ἀναχωρήσεως καὶ τοῦ ἡσυχασμοῦ, ἀλλὰ, κατὰ ἓνα μέρος, καὶ μέσα στὸ πεδίο τῆς ἐνεργείας τῆς Ἐκκλησίας στὸν κόσμο.

Ἐχει ὅμως σημασία νὰ τονισθῇ, ὅτι ὁ κύριος χαρακτήρ τοῦ ὀρθοδόξου μοναχισμοῦ εἶναι τὸ ἀποτράβηγμα ἀπὸ τὸν κόσμο, ἡ ἡσυχία, ἡ «μόνωσις». Ποσοτικά, ἡ ἐκβολὴ τοῦ μοναχισμοῦ στὸν κόσμο εἶναι ἓνα πολὺ μικρότερο μέγεθος. Ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ μοναχισμοῦ εἶναι ἡ ἀπόσυρσις ἀπὸ τὸν κόσμο κι' ἡ ἐπίδρασις πάνω στὸν κόσμο μέσα ἀπὸ τὴν προσευχὴ καὶ μέσα ἀπὸ τὴν πνευματικὴ τροφοδότησι τῆς ἐκκλησίας μὲ τὰ περιοῦσια προϊόντα τῆς μοναστικῆς βιώσεως, δηλαδὴ μὲ τὴ θεολογία, τὴ λειτουργικὴ ἐμπλούτησι καὶ τὸ παράδειγμα ζωῆς.

ΑΚΥΛΑΣ

Συνεχιζομένης τῆς ἐκδόσεως τῶν Λειτουργικῶν Βιβλίων τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑπὸ τῆς **ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ,**

κυκλοφοροῦν ἤδη :

- 1) **ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟΝ**
- 2) **ΤΟ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ**
- 3) **Τὸ ΜΗΝΑΙΟΝ ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ καὶ**
- 4) **Τὸ ΜΗΝΑΙΟΝ ΤΟΥ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ.**

Ἐκδοσις καλλιτεχνικὴ καὶ πολυτελής, δίχρωμος, ἐπὶ ἀρίστου χάρτου, εἰς μέγα σχῆμα, χρυσοδερματόδετος.

Τιμῶνται : Πεντηκοστάριον Δρχ. 100
Τριώδιον » 150
Μηναῖον Σ / βρίου - Ὀκτωβρίου » 80

Ἐπὶ Ἐκτύπωσιν :

**ΜΗΝΑΙΟΝ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ, ΜΕΓΑ ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ,
Μ. ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ, ΙΕΡΑΤΙΚΟΝ**

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αίδεσ. Σπυρίδωνα Καρύδη, Σεβαστιανού 11 Κέρκυραν. Τὸ ζητούμενον διὰ νοσήλεια καὶ ἔξοδα ποσὸν ἐμειώθη κατὰ 429 δραχμάς. Ἡ σχετικὴ ἐντολὴ ἐστάλη εἰς τὸ Τοπικὸν Τ.Α.Κ.Ε. πρὸς καταβολήν. Ἐλπίζομεν νὰ ἔχετε πάρει τὸ σχετικὸν ποσὸν μέχρι τῆς κυκλοφορίας τοῦ περιοδικοῦ. — Πρωτοπρεσβύτερον Ἰωάννην Θεοδωρίδην. Γρεβενά. Τὸ νομοσχέδιον περὶ ἀνακατατάξεως τῶν Ἐφημεριῶν ἐκκρεμεῖ εἰσέτι εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ὁρησκευμάτων καὶ Ἐθν. Παιδείας. Διὰ τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία» ἐλήφθη πρόνοια, ὥστε νὰ τὸ λαμβάνετε καὶ μετὰ τὴν συνταξιοδότησιν σας. Ἐὰν παρ' ἐλπίδα διακοπῇ ἢ ἀποστολῇ, γράψατέ μας ἐκ νέου. — Αἰδεσ. Νικόλαον Μανόπουλον, Χρώμιον Γρεβενῶν. Τὰ δικαιολογητικὰ διὰ τὴν προικοδότησιν τῆς θυγατρὸς σας εὐρίσκονται εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. Ἡ καταβολὴ τοῦ σχετικοῦ ποσοῦ θὰ βραδύνη ἐπ' ἀόριστον, δεδομένου ὅτι τὸ χορηγούμενον ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ποσὸν δὲν ἐξαρκεῖ διὰ τὴν σύντομον ἱκανοποίησιν ὅλων τῶν δικαιούχων, οἵτινες εἶναι πολλοί. — Αἰδεσ. Ἀπόστολον Γιαννέλον, Λουτρὸν Μεσσηνίας. Διὰ νὰ δικαιουῖσθε πλήρους συντάξεως πρέπει νὰ ἔχετε 35 ἐτῶν καταβολὰς εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. Τοῦτο θὰ συμβῇ μόνον ἐὰν παραμείνετε εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μέχρι τοῦ ἔτους 1965. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σημερινῶν δεδομένων καὶ ἀναλόγως τῶν ἐτῶν ὑπηρεσίας, τὰ ὁποῖα ἤδη ἔχετε, θὰ λάβετε ὡς σύνταξιν δρχ. 1079 μηνιαίως, ἐφ' ἅπαξ δὲ περὶ τὰς 17.000 δραχμάς εἶναι δυνατὸν νὰ λάβετε πλήρη σύνταξιν καὶ περὶ τὸ τέλος τοῦ τρέχοντος ἔτους, ἐὰν ἐξαγοράσετε ἐκ τῆς ἐφημεριακῆς ὑπηρεσίας σας τὰ πρὸ τοῦ 1930 ἔτη, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1926 μέχρι τοῦ 1930, ὅτε ἰδρύθη τὸ Τ.Α.Κ.Ε. Διὰ τὴν ἐξαγορὰν τῆς ὑπηρεσίας αὐτῆς θὰ πληρώσετε δι' ἕκαστον μῆνα ἐξαγοραζομένης ὑπηρεσίας 5% ἐπὶ τῶν σημερινῶν ἀποδοχῶν σας. Διὰ πληροφορίας σχετικὰς πρὸς τὴν ὀφειλὴν σας εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. ἀπευθυνθήτε ἀπ' εὐθείας εἰς αὐτό. — Αἰδεσ. Γεώργιον Σηφάκιν. Ροδάκινον Ἀγ. Βασιλείου Ρεθύμνης Κρήτης. Ἐὰν ἐξέλθετε μετὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1961 θὰ λάβετε ὡς σύνταξιν μετὰ τὰ ἰσχύοντα σήμερον συνταξιοδοτικὰ δεδομένα, περὶ τὰς 1020 δρχ. μηνιαίως. Τὸ ἐφ' ἅπαξ θὰ ἀνέλθῃ εἰς τὰς 14.000 δρχ. Ἐὰν θέλετε νὰ αὐξήθῃ ἢ σύνταξίς σας δύνασθε νὰ ἐξαγοράσετε τὰ πρὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἔτη ἐφημεριακῆς ὑπηρεσίας, καταβάλλοντες δι' ἕκαστον μῆνα ἐξαγοραζομένης ὑπηρεσίας ποσὸν ἴσον πρὸς τὸ 5% τῶν σήμερον λαμβανομένων ἀποδοχῶν σας. Ἐὰν δὲ παραμείνετε εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μέχρι τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1962, ἐξαγοράσετε καὶ τὰ πρὸ τοῦ 1930 ἔτη ἐφημεριακῆς ὑπηρεσίας, θὰ λάβετε πλήρη σύνταξιν, ἴσην δηλαδὴ πρὸς τὸν μισθόν, τὸν ὁποῖον λαμβάνετε σήμερον. — Αἰδεσ. Ἀντώνιον Χαλιάνην, Ποταμιᾶν Ξάνθης. Ἐὰν ἐξέλθετε διὰ λόγους ὑγείας τώρα, θὰ λάβετε μηνιαίως ὡς σύνταξιν δρχ. 1020, ἐφ' ἅπαξ δὲ περὶ τὰς 13.000 δραχμάς. Ἐχετε ὅμως ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ διαδικασία διὰ τὴν συνταξιοδότησιν διὰ λόγους ὑγείας ἔχει μεταβληθῇ καὶ τώρα ἀπαιτεῖται,

γνωμάτευσις τῆς Ὑγειονομικῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς ἐδρευούσης εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ, προσέτι δὲ καὶ ἔνορκος βεβαίωσις ἐνώπιον τοῦ Εἰρηνοδίκου ὑπὸ δύο ἰατρῶν, διοριζομένων ὑπὸ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, περὶ τῆς ἀνικανότητός σας. Πρὶν νὰ ὑποβάλετε παραίτησιν καλὸν εἶναι νὰ μᾶς γράψετε ἐκ νέου. Πάντως, ἐὰν δὲν ἐκδοθῇ γνωμάτευσις τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἡ ἔνορκος βεβαίωσις τῶν ἰατρῶν νὰ μὴ ὑποβάλετε παραίτησιν. — Αἶδες. Δ.Ι.Κ. Ἐὰν ὁ ἠσφαλισμένος ἔχει πράγματι δεκαετῆ ἐφημεριακὴν προϋπηρεσίαν ἢ ἄλλην ὑπηρεσίαν ἐκ τῶν προβλεπομένων ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς ἐξαγορασίμων καὶ 25ετῆ συμμετοχὴν εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε., ἤτοι 25 ἔτη συμμετοχῆς μετὰ τὴν ἴδρυσίν του, ἧτις ἐγένετο τὸν Ἰούνιον τοῦ 1930, δύνατε νὰ λάβῃ πλήρη σύνταξιν, ἐὰν ἐξαγοράσῃ τὰ 10 ἔτη, καταβάλλων δι' ἕκαστον μῆνα ἐξαγοραζομένης ὑπηρεσίας ποσὸν ἴσον πρὸς τὸ 5% τῶν σήμερον λαμβανομένων ἀποδοχῶν.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ἡ χριστιανικὴ διαπαιδαγώγησις τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας. — Τὸ ποιμαντικὸν ἔργον καὶ οἱ νέοι. — **X.**, Ἀδελφικὰ Γράμματα. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν «Φιλόθεον Ἀδολεσχίαν» τοῦ **Εὐγενίου Βούλγαρη** (Μετφρ. **Θεοδόση Σπεράντσα**). — **Βασ.** Ἡλιάδης, Ὁ θρύλος γιὰ τοὺς Καλλικαντζάρους. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινὸν» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν διδασκαλιῶν» (Ἀπόδοσις **Ἀνθίμου Θεολογίτη**). — **Ἀκύλα**, Τί εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία. — Ἀλληλογραφία.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΜΟΥ ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

ΤΟΜΟΙ 1—3
ΑΘΗΝΑΙ 1960

(Πωλοῦνται εἰς τὰ Βιβλιοπωλεῖα)

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «**ΕΚΚΛΗΣΙΑ**»
Ὁδὸς Φιλοθέης 19 — Ἀθῆναι. Τηλ. 27-689.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰασιῶ 1. Ἀθῆναι.